

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta textilní

Patchworkové principy v současném oděvu

Bakalářská práce

Studijní program: B3107 – Textil
Studijní obor: 3107R006 – Textilní a oděvní návrhářství
Autor práce: **Agáta Zenklová**
Vedoucí práce: MgA. Martin Havel

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Agáta Zenklová**
Osobní číslo: **T15000299**
Studijní program: **B3107 Textil**
Studijní obor: **Textilní a oděvní návrhářství**
Název tématu: **Patchworkové principy v současném oděvu**
Zadávající katedra: **Katedra designu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Rešerše na téma historie patchworku.
2. Seznámení se s terminologií "slow fashion" a "udržitelné módy".
3. Zajištění textilního materiálu, spolupráce s firmami a živnostníky.
4. Oděvní návrhy.
4. Vytvoření oděvní kolekce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: 25

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

ZENKLOVÁ, Markéta. Patchwork aneb záplatování všemi směry. Volvox Globator, 2008. ISBN 978-80-7207-70-5

KYBALOVÁ, Ludmila. Od "zlatých dvacátých" po Diora. NLN, 2009. ISBN 978-80-7106-149-6

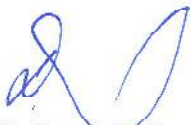
TOBIN, Jacqueline L., DOBARD, Raymond G.. Hidden in Plain View: A Secret Story of Quilts and the Underground Railroad. Anchor, 2000. ISBN 0385497679

FONER, Eric. Gateway to Freedom: The Hidden History of the Underground Railroad. W. W. Norton and company, 2016. ISBN 978-0393352191

Vedoucí bakalářské práce: MgA. Martin Havel

Datum zadání bakalářské práce: 5. října 2017

Termín odevzdání bakalářské práce: 4. května 2018

Ing. Jana Drašarová, Ph.D.
děkanka

Ing. Renata Štorová, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 28. března 2018

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 4.5.2018

Podpis:

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou textilního odpadu. Kolekce oděvů reaguje na problémy současné doby v průmyslu, pracuje podle zásad zero-waste a řeší ekologické a etické problémy pomocí patchworkových principů. Výstupem je autorská oděvní kolekce s unikátně vyvinutými střihy, které jsou bezodpadové.

Klíčová slova

patchwork, zero-waste, slow fashion, sashiko, udržitelná móda, oděvní kolekce

Abstract

The bachelor thesis deals with textile waste problems. The clothing collection reacts to today's issues in the industry, works with zero-waste rules and solves the ecological and ethical problems with the patchwork principles. The output is authorial clothing collection with unique patterns designed to be completely zero-waste.

Key words:

patchwork, zero-waste, slow fashion, sashiko, sustainable fashion, clothing collection

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem, kteří k tvorbě této práce přispěli.

Děkuji MgA. Martinu Havlovi, vedoucímu mé bakalářské práce, který mě po celou dobu umělecky vedl, za odborné rady a konstruktivní připomínky.

Veliké díky pak patří mým rodičům za podporu jak psychickou tak finanční. Zejména pak mojí mámě Markétě Zenkové; díky za inspiraci, rady, tipy a především za nespočet probdělých nocí, kdy mi pomáhala s tvorbou.

Obsah:

Úvodem	9
Rešeršní část	10
1 Inspirace a témata.....	10
1.1 Historie techniky patchworku	10
1.2 Organizace „Podzemní železnice“	16
1.3 Textilní odpad v módním průmyslu a jeho využití	18
1.4 Co je to zero waste design?	20
1.5 Co je to slow fashion?	21
1.6 Historie techniky „sashiko“	23
Praktická část.....	26
2 Tvorba zero-waste kolekce.....	26
2.1 Střihy předcházející tvorbě textilního odpadu	26
2.2 Volba materiálů a barevnice.....	29
3 Návrhy a tvorba oděvní kolekce	31
3.1 Popis kolekce	31
3.1.1 Model 1 - Světlo	33
3.1.1.1 Vývoj střihu modelu Světlo.....	34
3.1.2 Model 2 - Větrník	35
3.1.2.1 Vývoj střihu modelu Větrník.....	37
3.1.3 Model 3 - Ptáci ve vzduchu	38
3.1.3.1 Vývoj střihu modelu Ptáci ve vzduchu.....	40
3.2 Model 4 - Čtverec ve čtverci.....	41
3.2.1.1 Vývoj střihu modelu Čtverec ve čtverci	43
3.3 Model 5 - Trámy	44
3.3.1.1 Vývoj střihu modelu Trámy	47
3.4 Model 6 - Prsten	49
3.4.1.1 Vývoj střihu modelu Prsten	51
3.5 Střih čepice.....	52
Závěr	54
Zdroje použité literatury:	55
Seznam obrázků:.....	57
Fotodokumentace.....	59

Úvodem

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla inspirovat patchworkem a jeho principy a jeho využitím v dnešním oděvu. Toto téma jsem se zvolila z mnoha důvodů. Chtěla jsem autenticky zpracovávat současné téma. Prvotním impulsem byla moje máma, jelikož se patchworku věnuje mnoho let. O patchworku napsala knihu, kterou jsem uvedla mezi své doporučené knihy a na které jsem se graficky podílela. Šití patchworkových dek a polštářů patří k celému mému dětství. Moje máma byla s námi doma, jelikož mám dva mladší sourozence, takže jsme spolu často šily a tvořily. Po večerech máma meditovala a uklidňovala se u šití dek, tašek nebo polštářů. Jelikož jsem se ve své práci chtěla věnovat něčemu, o čem toho hodně vím, a chtěla jsem aby pro mě kolekce byla autentická, co ke mně patří, vybrala jsem si právě toto téma.

Chtěla jsem se také ve své práci zamyslet nad tématem recyklace, jež se v poslední době stále častěji otevírá. V oděvním průmyslu, který je sám o sobě často velmi neekologický (pěstování bavlny, barvení...), by bylo dobré využít takto získaný textil na maximum, a zde se naskýtá myšlenka výtěžnosti textilií a vzniku potencionálního odpadu..

Mým cílem je upozornit na tento problém, rozšířit povědomí o hrozbě, kterou textilní odpad je, a pokud možno vytvořit kolekci autorských oděvů, které po sobě nezanechají žádný textilní odpad.

Výsledkem je kolekce autorských oděvů, jejichž střihy vycházejí z tzv. patchworkových bloků a které fungují jako oděvy stejně jako plošné quilty.

Rešeršní část

Úlohou této části práce je načerpat nové informace, inspiraci a přiblížit problematiku daného tématu.

1 Inspirace a témata

Patchwork jako technika, pracuje se zbytky textilií. Vychází z geometrických kombinovatelných bloků. Ve své práci jsem se rozhodla zajít ještě dál a namísto zpracovávání zbytků jsem si předsevzala najít způsob, jak textilní odpad vůbec nevytvářet.

1.1 Historie techniky patchworku

Jak je uvedeno v literatuře [1]: Kořeny patchworku, jak ho známe dnes, je nutné hledat již před několika tisíci lety ve východních kulturách, jako je například Egypt nebo Turecko. Původní využití této techniky nebylo z estetických důvodů, ale zcela jistě z důvodu nouze. Textil jako surovina, byl v dřívějších dobách velmi drahý a tudíž vznikala nutnost využití i těch nejmenších kousků textilií a opravovat textilie stávající.

Z této nutnosti se však brzy stala přednost - materiálem pro našívání záplaty se stávají vybrané textilní materiály, upřesňuje se jejich tvar a zjemňuje se technika našívání. Původní hrubé záplaty mění svou charakteristiku a stávají se z nich ozdoby. Takto postupem času vznikla technika aplikace. Vhodným sešíváním nastřádaných drahých materiálových zbytků často vznikaly i úplně nové plošné textilie a pracovalo se s nimi jako s novou textilií. K takovýmto dochovaným památkám patří hedvábné obaly pohřebních uren z Číny (přibližně 1500 let staré) a nebo egyptská baldachýnová pokrývka (přibližně 3000 let stará), která byla celá sešitá z kousků barevných gazelích kůží.[1]

Do Evropy se postupně ukázky takovýchto děl dostávaly s křížáckými výpravami, které se vracely ze Svaté Země. Křížáci je přinášeli z cest coby součást kořisti a také jako dary panovníkovi (praporce, stany...). Vznikající obliba takto pestře zdobených korouhví a praporců se brzy rozšířila a posléze se přenesla i do oblasti oděvní, využívala se k výzdobě kostelů a šlechtických sídel a samozřejmě také ke

zdobení pokrývek, nejrůznějších přehozů atd. Za těmito účely se používaly textilie nejdražší, jako například hedvábí, brokát nebo samet, a často byly pokrývky vyšívány zlatou nebo stříbrnou výšivkou. Za těmito účely vznikaly speciální tkaniny a takto umělecky zpracované textilie byly velice ceněné zvláště pak na španělském královském dvoře. Jako příklad můžeme uvést zlatě vyšívanou výšivku rytíře na koni ze 13. století, která se dochovala a je původem z Anglie. Mezi vyhlášené milovnice takto zdobených oděvů patřila například později i Marie Stuartovna. Takto zpracované oděvy však patřily pouze do vyšších vrstev a mezi vrstvy nižší se šířily podobně zpracované textilie v méně nákladných verzích.[1]

Pokud bychom hledali přímý původ toho, co dnes rozumíme pod pojmem „tradiční patchwork“, nalezneme jej v Evropě v 17. století a to v počátcích osidlování Ameriky. Jak přesně vypadaly příkrývky, které si s sebou vezli první vystěhovalci z Anglie nebo z Holandska, přesně nevíme, ale je možné předpokládat, že byly stejné jako ty, co se dochovaly v jejich dosavadní vlasti. A jak vypadaly? Několik vrstev textilií spojených proštepováním, vrchní díl celý z jednoho kusu a zdobený vyšívanými aplikacemi - tzv. „White work“. Po příjezdu do nového domova v „Novém světě“ se takovéto deky z nouze musely záplatovat znovu a znovu, až nakonec původně celistvá plocha byla celá pokryta záplatami. Nové deky se pořídit nedaly, jelikož výroba tkanin nebyla v nové vlasti ještě podchycena a textilie dovážené z Anglie byly velice drahé a vzácné na to, aby se používaly na výrobu příkrývek. K vyspravování dek se tedy začaly používat zachovalé části obnošených oděvů. Sešívaly se a našívaly zcela nahodile (tuto techniku nyní nazýváme „crazy patchwork“) tak, aby co nejrychleji vznikla co největší plocha. Na vzhled se vůbec nedbalo. Je nutné si uvědomit, že osadníkům Ameriky šlo hlavně o holé přežití ve velmi tvrdých podmínkách, denně pracovali a příkrývky sloužily čistě k praktickým účelům a byly proto velice málo ceněny. Bohužel kvůli tomu nejsou zmiňovány v žádných dochovaných dokumentech z té doby. To vše se ale brzy zlomilo.

Obrázek 1 "Whitework" - Vrba (strom života), quilt z přelomu 18. a 19. století, autor neznámý, bavlna, 84" x 86" [2]

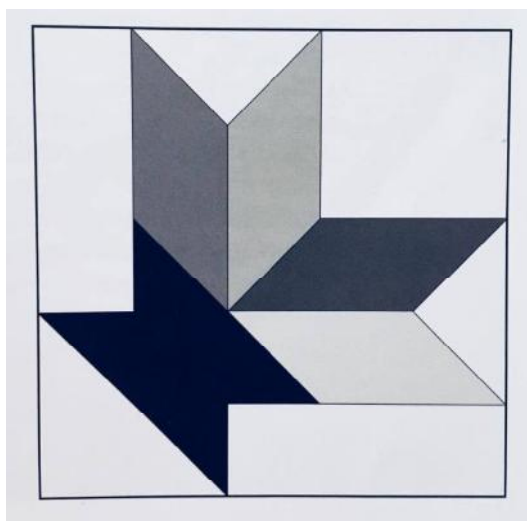
První skutečně ryze americké quilty (přikrývky zcela zhotovené na půdě USA) se skládaly ze dvou náhodně posešivaných tetilí z nejmenších zbytků obnošených oděvů a jako výplň sloužilo seno, kukuřičné šustí či dokonce suché listí. Tyto tři vrstvy byly prošívány nebo alespoň provázány („knotkování“). Podle dobových popisů se používaly materiály převážně vlněné nebo lněné ve velmi ponurých šedo-černých odstínech. Sem tam se objevily textilie tmavě modré, tmavě zelené a tmavě červené. Barevnost dek určoval oděv, který v 17. století nebyl nijak zvlášť pestrý.[1]

Barvy veselější v sytých tónech přišly na řadu až později, v souvislosti s uvolňováním poměrů, zlepšováním životních podmínek osadníků a vlivy okolního světa. Bavlněné, doma tkané textilie se barvily přírodními barvivy, které byly shodné s těmi, co používali indiáni. Sešívání kousků přestávalo být nahodilé, ale začínalo být promyšlené a velmi dobře uspořádané. Jednodušší k sešívání jsou pravidelné rovné linie a to byl podnět k vzniku prvních šablon. Velmi jednoduché čtvercové nebo obdélníkové tvary často lidé obkreslovali podle knih, co měli doma. Například velice oblíbené a časté byly rodinné bible. Tvary takto obkreslené se ještě nadále dělily. O něco později se začaly objevovat i tvary kulaté, které se obkreslovaly podle hrnců nebo různých

nádob a džbánů. Šablony byly tvořeny z materiálů, které byly zrovna po ruce, například z kovu nebo dřeva. Vzory se následně sestavovaly do čtverců (tzv. bloků) a z daných bloků se snadno sestavila celá přikrývka. Rozmanité způsoby řazení a pokládání bloků umožňovaly nespočet variant a vytváření mnoha efektů. Tato umělecká tvorba přerostla v samostatnou uměleckou činnost a vysoce ceněnou disciplínu. V každé domácnosti osadníků byl umístěn pytel, do kterého se střádaly odstřížky a útržky textilu nebo jinak nepoužitelné textilie. Jakmile byl pytel naplněn, obsah se vysypal na zem, zbytky se přebraly, rozprostřely a rozhodlo se, jaké bude jejich další užití. Pokud to bylo nutné, dodal se kus nového materiálu, vybral se daný vzor, rozpočítal se počet daných dílů, vše se najednou nastříhalo a následně ve volných chvílích mezi prací a péčí o domácnost sešívalo. Tento systém šetřil cenný čas, materiál i prostor. Jako výplň sloužily opotřeбенé staré deky, koberce nebo surová bavlna.[1]

Obrázek 2 Pouzdro na šitíčko, 1780 - 1810 [3]

Obrázek 3 Vzor - košík s odstřížky, vlastní tvorba [1]

Postupem času se zlepšil i dovoz textilií z Anglie, ale materiál byl stále příliš drahý na to, aby se deky šily přímo z něj. Byl tedy využíván pouze v malých částech coby aplikace (velmi populární byly motivy květin nebo zvířata). Výbornou ukázkou tohoto umění jsou tzv. „Baltimorské aplikace“, které se vyznačují obzvláštní jemností v provedení a to převážně florálních motivů, jako jsou například věnce, girlandy a tzv. květinové koše.[1] Další oblíbenou metodou byla metoda tzv. „perské výšivky“, která pracovala s aplikacemi celých vystříhaných tištěných motivů a jejich spojováním do nových tvarů a seskupení (například lovecké výjevy). K tomu se s oblibou využívaly i dražší textilie dovážené z „Dálného východu“ později se k těmto účelům tiskly i speciální textilie s vybranými motivy přímo pro americký trh.[1]

Obrázek 4 Baltimorská aplikace, Květa Sudová [1]

Všechny tyto okolnosti umožnily vznik nové techniky ručních prací - tzv. americký quiltovaný patchwork, jak jej známe dnes.

Život osadníků v této pozdější fázi byl již o poznání snazší než na úplném začátku, stále byl však naplněn velmi těžkou prací a také svázán mnoha společenskými a hlavně náboženskými konvencemi. Ženy této doby musely vykonávat nejen velmi fyzicky náročné práce v hospodářství, ale také musely zastávat svou roli v domácnosti, starat se o rodinu a také příst, tkát a šít oblečení pro všechny členy své rodiny.[1] Pojem „volný čas“ byl v této éře považován za něco nemorálního, něco, co nebylo možné si přes všechny povinnosti dovolit, a na co jednoduše správné hospodyňce nezbyl čas. Šití příkrývek bylo velmi nudné, nekreativní a pro matky velmi monotónní činností, která si žádala velmi mnoho času.

Ve snaze si tuto nutnou aktivitu alespoň zpříjemnit, pořádaly ženy tzv. „quilting bee“ (bee = anglicky včela, možno volně přeložit jako quiltovací pilné sešlosti nebo dýchánky). Ženy se scházely za účelem šití, aby si pomohly, vyměnily si šablony na nové vzory a v neposlední řadě, aby si popovídaly a zkrátily tak nutný čas vynaložený k neoblíbené činnosti. Vzhledem k tomu, jak velmi časově a finančně náročné bylo v těchto dobách cestování, a jelikož byly některé usedlosti velmi vzdálené od jiných, mohly tyto dýchánky trvat i několik dnů. K večeru se k aktivitě připojovala i mužská část osazenstva. Do práce se jednoduše musela zapojit celá rodina - ti nejmenší navlékali jehly, ženy šily a muži zhotovovali šablony a občas i stříhali dané díly.[1] Společně se také jedlo, zpívalo a tančilo. Jindy však trvala quiltovací sešlost jen jeden den a to od východu po západ slunce. V takovém případě obvykle jedna osoba připravila celou svrchní část a společně probíhalo pouze prošívání a lemování celé příkrývky kolem jednoho velkého rámu.

Obrázek 5 "Quilting bee", 19. stol. [4]

Kromě využití primárního - praktického, mívaly přikrývky i jiný význam. Bývalo zvyklostí podarovat nevěstu vlastnoručně zhotoveným quiltem, dokonce bylo pro nastávající nevěstu nepsanou povinností vlastnit 13 přikrývek - 12 quiltů k dennímu použití a 13. nejkrásnější a velice bohatě zdobenou - svatební. V některých oblastech se tato šila již před svatbou, jinde bývala darem od sousedek, v dalších krajích si ji šila nevěsta sama po svatbě, coby šťastná mladá paní. Vzory svatební deky zpravidla poukazovaly k novomanželům - například vlajka pro vojáka, námořnické vzory pro námořníka nebo škola pro učitele. Deky bývaly dárkem i k jiným významným příležitostem - od narození dítěte přes dovršení zletilosti a odchodu na zkušenou po quilty oplakávací, které měly za účel potěšit umírajícího na smrtelném loži. „*Američani té doby přicházeli na tento svět, a také ho opouštěli pod patchworkovou přikrývkou.*“ [1]

1.2 Organizace „Podzemní železnice“

Vznik tajné organizace ke konci 18. a na začátku 19. století byl podmíněn rostoucím demokratickým cítěním v USA. Síť podzemní železnice se skládala s mnoha záchytných míst, tzv. „stanic“, a hlavními organizátory se stávali převážně bílí abolitionisté¹ a osvobození černoši, kterým se přezdívalo „průvodčí“. Tito lidé byli

¹ abolitionismus (z lat. *abolitio* – zrušení) - hnutí usilující o zrušení nějakého zákona nebo ustanovení [11]

ochotní uprchlíkům poskytnout střechu nad hlavou, jídlo, ošacení a další věci, které byly pro útěk z plantáží nezbytné, a dále je směřovali do dalších stanic. Ona ilegální cesta za svobodou vedla přímo od jižních plantáží až na svobodný sever, v některých případech až do Kanady. Celkem na této cestě pomáhalo přes 3 000 svobodných Američanů; odhaduje se, že díky nim bylo schopno utéci na svobodu až 100 000 otroků a chyceno a vráceno bylo údajně „pouze“ 300.[1]

Příběh tajné organizace a cesty za svobodou je jednou z nejdramatičtějších kapitol historie Spojených Států. Nebyli to totiž jen otroci, kteří riskovali na cestě za svobodou. Černoch, který se rozhodl, že uteče z otroctví, musel překonat vzdálenost delší než 250 mil a pokud byl chycen, bohužel nebylo výjimkou, že jej stihl trest v podobě vyřezání jazyka nebo třeba pálení ohněm. Průvodčí, který byl odhalen, musel čelit taktéž tvrdému trestu - úplná ztráta majetku, 40 let vězení a někdy i lynčování. Takto to ukládal zákon, který byl platný a dokonce ještě zprísněný v roce 1850.

Veškerá komunikace a pohyb uprchlíků musel tedy probíhat v naprosté tajnosti. Členové organizace a černoši na útěku se dorozumívali pomocí různých šifer a znaků, ať už šlo o signály světelné, zašifrované povely v písních a nebo tajné zprávy kódované v patchworkových blocích sešitých do příkrývek. Tyto příkrývky se ve smluvený čas vyvěšovaly na ploty a dveře domů. Jelikož patchworkové quilty byly v dané době absolutně běžné, nebudily žádný zájem otrokářů a nebyly vnímány jako cokoli nezvyklého. Bylo však velice podstatné, kdy a jakým způsobem byla deka vyvěšena.[1]

V roce 1994 Ozzela McDaniel Williamsová podala svědectví o příběhu Podzemní železnice tak, jak se po generace více než 150 let tradoval v jejich rodině. Podle jejích vzpomínek mělo existovat 10 hlavních bloků, které jako znamení používali při cestě na sever jak otroci, tak osvoboditelé při samotné realizaci útěku. Ozzela také zmiňuje mnoho obměn a variací základní desítky bloků. Každý ze vzorů měl svůj vlastní význam a zastával konkrétní roli. Bloky Podzemní železnice jsou zašifrovány do jednoho z mnoha překladů v následujícím příběhu:

„Až **francouzský klíč** otočí **kolo vozu** směrem ke Kanadě, vydej se po **medvědí stopě** na rozcestí, když dojdeš na **křižovatku**, vykopej podzemní **srub**. **Zaháněč much** ti řekne, aby ses převlékl do čisté bavlny a vzal si saténovou **vázanku**. Jdi do chrámu, ožeň se a vyměňte si **snubní prsteny**. Následuj **letící husy** a po opilcově stezce putuj za **hvězdou**.“ [1]

Obrázek 6 „The meaning of Underground railroad quilts“ (význam quiltů Podzemní železnice) [10]

1.3 Textilní odpad v módním průmyslu a jeho využití

Na základě přednášek a materiálů (převážně v anglickém jazyce), které jsem shlédla a přečetla na internetu [7] zde mohu uvést následující:

Textilní odpad se stává závažnou hrozbou pro životní prostředí. V posledních letech se produkce textilu v módním průmyslu rapidně zrychluje vlivem požadavků koncového zákazníka, který oděv vnímá jako jednorázovou komoditu. Tato skutečnost má za následek celosvětový nárůst textilního odpadu. Pro představu: v Číně roční produkce textilního odpadu přesahuje 26 miliónů tun. Přibližně 1,13 milionů tun již nechtěného oblečení je každý rok vyhozeno v Anglii, z toho pak 350 000 tun v přibližné hodnotě 140 milionů anglických liber putuje na skládky.

Textilní odpad můžeme jednoduše rozdělit do dvou kategorií:

1. odpad, který je vytvářen ještě před tím, než se oděv dostane k zákazníkovi
2. odpad, který je vytvořen až „zákazníkem“ poté, co oděv vyřadí ze svého šatníku

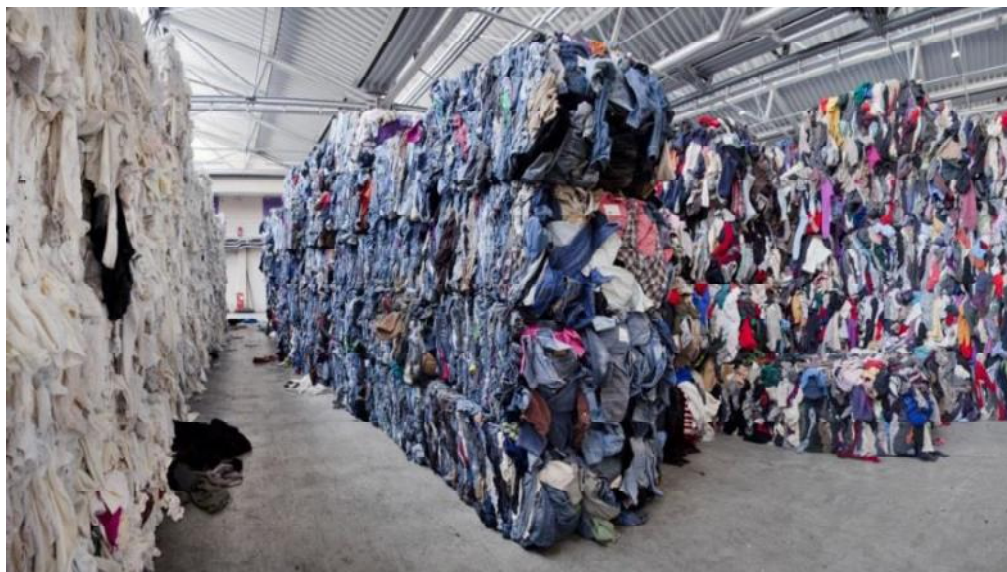
Odpad, který vzniká při výrobě, zahrnuje: textilní vzorky, odstřížky, zbytky metráže, pro které už nebylo žádné využití, kazové textilie (chyby ve vazbě, barvě nebo tisku), oděvní kusy (hotové nebo nedošíité), které se nepodařilo prodat, a výstavní zboží určené k propagaci a nikoli do prodeje.

Odpad, který vzniká po tom, co je textil zákazníkem vyřazen a vyhozen. Do této podskupiny také řadíme textilní metráže, povlečení, závěsy a oděvy (vše použité nebo i nepoužité), které byly zakoupeny a následně odloženy zákazníkem. Ročně společnost „spotřebuje“ přes 80 miliard nových kusů oděvů, což je o 400 % více než před dvaceti lety. A spolu se spotřebou textilu roste i produkce textilního odpadu. Je smutnou skutečností, že většina textilu, který se dostává na skládky, je kvalitní a stále v dobrém stavu. Odpad, který vytváří až konečný zákazník, nazýváme tzv. „post-consumer“ odpadem.

Milióny tun tzv. „pre-consumer“² textilního odpadu jsou každoročně vyhazovány. Pokud se podíváme podrobněji na výrobní proces oděvu a jeho částí, je tu mnoho operací, kdy textilní odpad vzniká. Ještě před tím, než se celý proces dá do pohybu, již při objednávání délkových textilií se objednává o 10-20 % více, než je předpokládaná spotřeba. Výrobce se snaží tímto krokem předejít případným nutným prostrihům, které mohou vzniknout kazy v dané textilii, a také je to proto, že polohové plány a výtěžnost textilie se počítá až poté, co se materiál objedná. Toto všechno má za následek skutečnost, že 15 % materiálu končí na zemi již na stříhárně, ať už ve formě odstřížků, anebo ve zbytkových metrážích na koncích rolí.

Tyto zbytky jsou někdy prodávány třetím stranám nebo uskladňovány, z větší části jsou však odváženy na skládky nebo do spaloven.

² odpad, který je vytvářen ještě před tím, než se oděv dostane k zákazníkovi

Obrázek 7 Textilní odpad v módním průmyslu [5]

Textilní odpad, ať už „pre-consumer“ nebo „post-consumer“, je považován za téměř stoprocentně recyklovatelný, avšak recyklované textilie se zatím téměř nevyskytují.

Jednou z šetrnějších cest je tzv. „zero waste design“. [7]

1.4 Co je to zero waste design?

Zero waste je technika zpracování textilu, která eliminuje textilní odpad už v první fázi, tzn. ve fázi módního návrhu.

Je mnoho způsobů, jak s danou filosofií zacházet, ať už je to v maximální výtěžnosti textilie, stříhové modelace nebo bezešvé pleteniny. Je nutné dodržet jediné pravidlo, aby ve finální fázi (hotový model) nezbyl žádný odpad.

Je třeba si uvědomit, že pokud plýtváme textilem, neplýtváme jen surovinou samotnou. Plýtváme přírodními zdroji a také prací a časem lidí, kteří se na vytváření textilie podíleli. Je proto důležité, aby se dbalo na maximální výtěžnost materiálu a odpad se zredukoval na nezbytné minimum. Myšlenka zero-waste pokrývá obojí, jak odpad tak šetrnost k přírodním zdrojům a prostředí samotnému.

Pokud se ohlédneme do minulosti, šetrnost k textilu jako takovému není nic nového. Tento přístup se objevoval už v Japonsku při tvorbě stříhů na kimona nebo v Indii při tvorbě sárí. Důvod, proč se tato filosofie průběhem času potlačila, je prostý.

Dříve byl textil velmi drahou záležitostí. Surové materiály byly produkovány v nepoměrně menších měřítkách a mnoho úkonů bylo prováděno zcela ručně, což zvyšovalo jak cenu, tak i celkovou hodnotu materiálu. S textilem se proto téměř neplýtvalo. Toto se pomalu začalo měnit po příchodu průmyslové revoluce a pak s příchodem syntetických vláken na trh. Textilie začaly být cenově o hodně přístupnější. Dnešní trh a oděvní průmysl dává bohužel přednost kvantitě před kvalitou a hlavně se vše velmi zrychlilo. Diktát módních trendů neustává a hlad po stále nových „módních“ kouscích neutuchá. Jelikož s poptávkou roste nabídka, chrlí obchody stále nové a nové oděvy za stále nižší ceny a na tvorbu textilního odpadu to má drtivý dopad.[7]

1.5 Co je to slow fashion?

Slow fashion je myšlenka velmi blízká filosofii „zero waste“. V dnešní době jsou naše šatníky přehlceny oblečením, které si leckdy kupujeme hlavně proto, že není drahé. Životnost takovýchto kousků je pak zpravidla stejně nízká jako jejich cena. Někdy je to dáno tím, že se kousek znehodnotí prvním praním (srazí se, přetočí se švy, zapustí se barvy...), někdy zase tím, že se v přeplněné polici ztratí a při úklidu šatníku je vyřazen, ač nošený jednou, třikrát a nezřídka ještě s visačkou. A opět vznikají tuny textilního odpadu. Smutnou skutečností je, že i když je textil vhozen do kontejneru na textil, ne vždy se dostane k potřebným a občas dokonce ani nepomůže. Charity jsou v dnešní době totiž přehlčovány oděvy. Po převzetí dodávky textilu probíhá třídění. Všechny nevyhovující textil, například oděvy, které mají skvrny nebo rozbité zapínání, musí organizace na vlastní náklady nechat odvézt a zlikvidovat.

Proto se filosofie slow fashion snaží předcházet tvorbě masy textilního odpadu obecně. Na rozdíl od zero waste filosofie, slow fashion reflektuje dobu a finanční možnosti většinové populace. Samozřejmě ideálem slow fashion je, aby každý měl v šatníku 15 kousků navzájem kombinovatelných od lokálních módních návrhářů ušitých na míru a z kvalitních materiálů, ideálně organických a přírodních. To však není dost dobře zrealizovatelné ve velkém měřítku a i to vše slow fashion zohledňuje.

V první řadě je tu tedy rada: nakupujte oblečení kvalitní, od návrhářů nikoli z Číny. Tato možnost je sice nejlepší, co se filosofie týče, je však poměrně finančně a někdy i časově náročná. Dostavit se na dvě až tři zkoušky vznikajícího oděvu je v dnešní uspěchané době pro někoho příliš velká oběť, kterou si prostě nemůže dovolit.

Další možností jsou tzv. „ethical clothing“ obchody. Jsou o něco podobnější klasickým řetězcům s oděvy, ale na rozdíl od těchto dbají na kvalitní materiály. Kvalita zde vítězí nad kvantitou a zaručují se za to, že každému člověku, který se na výrobku podílel, se dostalo odpovídajícího finančního ohodnocení.

Alternativou pro tyto je nakupování z druhé ruky. Secondhandy nebo vintage shopy jsou na každém rohu, často se tam dají najít zajímavé (a i nové) kousky. Slow fashion podněcuje kreativní jedince k tzv. „upcyclingu“ (doslova přeloženo „nad-recyklaci“), tzn. povýšit kousek ze secondhandu na nějaký úplně nový oděvní kousek. Přesívání, našívání nášivek, předělání rukávů, vytvořit z něčeho starého něco úplně nového a znovu atraktivního.

Obrázek 8 Upcycling, denim [6]

Ale pokud již z nedostatku času nebo finančních prostředků chcete/jste nuceni nakupovat ve fast fashion módních řetězcích, jako je například H&M, Zara nebo C&A, kupujte kousky, o kterých víte, z jakých materiálů jsou vyrobené, kdo a kde je zhotovil a jestli je výrobek zpracován tak, aby se nestal za týden textilním odpadem.

Fast fashion a slow fashion se dá dobře přirovnat k obědu ve fastfoodu versus obědu v restauraci. A nemusí to být nutně restaurace s michelinskou hvězdou. Fast food za přijatelně nízkou cenu zasytí, ale většinou ne na moc dlouho a o výživových

hodnotách nemůže být řeč. Kdežto oběd v restauraci, kde nám naservírují jídlo na porcelánu s příbory a ideálně domácí výroby, nás nasytí jak fyzicky tak esteticky. A občas je dobré zajít si na dobré a dražší jídlo do drahé restaurace, jelikož to v nás zanechá i jakýsi zážitek. Stejně tak je možné si užívat módu. [7]

Moje kolekce čerpá z obou těchto filosofí. Pracuji s novými inovativními střihy tak, abych zamezila vzniku textilního odpadu. Díky novému přístupu k tvorbě návrhů a samotných střihů vzniká něco nového, neotřelého a atraktivního pro dnešního zákazníka, podle zásad zero waste a slow fashion, za použití patchworkových principů.

1.6 Historie techniky „sashiko“

Při návštěvě letošního 12. ročníku „Prague Patchwork Meeting“ mě oslovily quilty zdobené sashiko, se kterými přijela na veletrh Susan Briscoe. Tato původní japonská technika prošívání drobnými ručními stehy mě okouzila.

Z její knihy [8] se můžeme dozvědět následující. Technika [sašiko] pochází ze severního Japonska. Název se dá přeložit jako „malé bodnutí“ nebo „malé píchnutí“, což přesně vystihuje způsob šití. Původně sloužila k tepelné izolaci oděvů sešitím mnoha vrstev textilu a pomáhala k dalšímu nošení oděvů i po jejich značném obnošení. Převážně se takto zhotovovaly pracovní oděvy a vybavení domácností. Sashiko je kombinací venkovského stylu s komplikovanými vzory za pomoci jednoduchého předního stehu.

Obrázek 9 Technika sashiko na původním pracovním kimonu

Znalost sashika tradičně předává matka dceři z generace na generaci. Příhodné je, že i u mě tomu tak de facto bylo, jelikož máma mě pozvala, abych se šla na výstavu podívat právě s ní. Když jsem techniku na výstavě objevila, máma jí znala, měla s ní už i praktické zkušenosti a půjčila mi dvě knížky, abych si mohla znalosti prohloubit. Tradičně jednoduchý bílý steh na tmavomodrém indigo podkladu má prostě své kouzlo.

Tradiční barevnost však není náhodná. Vychází z japonské éry Edo, kdy nižší společenské třídy měly zakázáno odívat se do jasných barev a nesměly nosit velké výrazné vzory vyhrazené pouze vyšším vrstvám. Obyčejní lidé však mohli používat temně modré indigo, takže modré textilie měli doma vždy k dispozici.[8] Vlastnoručně tkané textilie se posílaly na obarvení profesionálním barvířům, kteří je barvili v indigu „polygonum tinctorium“, které bylo pěstováno na území Japonska. I díky tomuto kvalitnímu barvivu se textilie dochovaly do dneška sytě modré.[8]

Obrázek 10 Polygonum tinctorium, barvení japonským indigem[12]

Jak ve své knize dále uvádí Susane Briscoe: Ruční šití bylo pro venkovskou domácí ekonomii životně důležité a zběhlost v sashiku byla pro mladou dívku doufající v dobrou partii nutná. V zimě, kdy bylo práce na farmě méně, dívky a mladé ženy navštěvovaly vesnické školy šití, kde se znalosti předávaly opět přímo z generace na

generaci. Studium sashika učilo také mladé dívky trpělivosti a vytrvalosti, což byly nezbytné vlastnosti každé farmářovy ženy.

Stará tradiční technika sashiko používala dvě nebo tři vrstvy látky, přičemž ta lepší byla vždy nahoře. I ty nejkomplicovanější vzory se šily jednoduchým předním stehem. Dnes se převážně používá jen jedna vrstva, anebo se mezi dvě vrstvy textilie vkládá jedna vrstva syntetického rouna nebo bavlněného vatelínu. Dříve se však místo vatelínu používala stará obnošená bavlněná textilie.[8]

Obrázek 11 Fotografie pořízená na výstavě PPM 2018, instalace Susane Briscoe

Ve své kolekci jsem se rozhodla také tento princip použít, tudíž mé modely jsou zdobené ručním štepováním, které je následně vycpáváno syntetickým vatelínem, aby struktury nabyly značně reliéfní charakter, který dotváří sošný a scénický vzhled mých modelů. Původní záměr této techniky a jeho užití mě utvrdilo v rozhodnutí pro užití textilní materiálu techničtějšího rázu v mé kolekci.

Praktická část

Úlohou této části je vyvětlit pracovní proces tvorby, zpracování inspiračních témat a vytvoření oděvní kolekce podle zero-waste principů.

2 Tvorba zero-waste kolekce

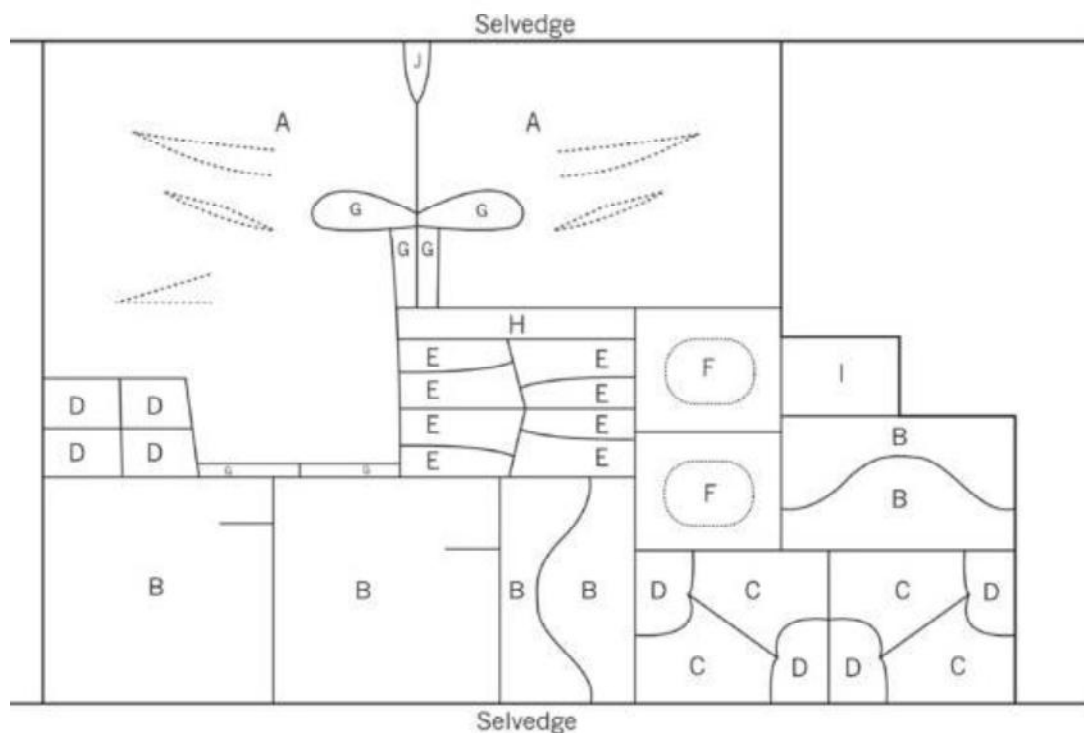
Pro udržitelnou budoucnost je nezbytně nutné začít přistupovat k textilu a textilnímu odpadu jinak. Textil jako surovina, je nesmírně nákladný sám o sobě. Dle vyjádření Evropské komise občané Evropské unie ročně vyhodí 5,8 milionů tun textilu, z čehož jen 1,5 milionu tun (25 %) je průmyslově recyklovaných či využitých pro charitativní účely. Zbývající 4,3 milionů tun míří na skládku či je částečně využito k produkci energie. Navíc k výrobě jednoho kilogramu bavlny je totiž potřeba 7 000 až 30 000 litrů vody. Podle Water Footprint Network je 8 000 litrů vody potřeba k výrobě jednoho páru džínů a zhruba 2 500 litrů k výrobě jednoho trička.[9]

Na základě rešerše jsem dospěla k tomu, že jsou dva způsoby, jak lze řešit problém stále narůstajícího množství odpadu - stříhy zpracovávající textilní odpad a stříhy předcházející tvorbě textilního odpadu samotného. Jelikož patchwork textilní odpad zpracovává, byla pro mě výzva tento problém prozkoumat z opačného pohledu a pokusit se vzniku odpadu předejít.

2.1 Stříhy předcházející tvorbě textilního odpadu

Myšlenka tvorby zero-waste stříhů se mi naskytla společně se studiem a rešerší v oblasti patchworku a jeho principů. Pokud stříhy budou tvořené geometricky a budou dopředu kalkulovat se šíří textile, budou téměř bezodpadové.

Nejprve jsem se rozhodla nastudovat již existující zero-waste stříhy, abych pochopila a ujasnila si principy, které musím ve své kolekci využívat.

Obrázek 12 Zero-waste střih na košili, Seamwork Magazine[14]

Jak uvádí internetový magazín Seamwork: zero-waste oděvy jsou produkovány s minimem nebo žádným textilním odpadem. Jak je to možné? Většina střihů, které se v průmyslu používají, obsahují různě zakřivené švy a lemy, stejně tak jako mnoho oděvních částí, které vyžadují pokládání ve specifickém úhlu a tím způsobují, že je téměř nemožné vytvořit a poskládat polohový plán tak, aby neprodukoval žádný odpad. A v této době se formuje skupina inovativních návrhářů, kteří přijali výzvu a snaží se vytvořit osobité vizionářské oděvy.[14]

Jednotlivé střihové části zero-waste návrhů do sebe zapadají jako puzzle, takže žádný materiál na střihárně nepříjde nazmar. V praxi to znamená eliminaci volných míst mezi střihovými díly, vytváření střihů, které do sebe na těsno zapadají, anebo kreativní využití zbylých kousků například jako dekorativní prvky, kosmé proužky, podsádky kapes a podobně. Jiní designéři tvoří oděvy díky rafinovaným průstřihům a nástřihům v metráži, které umožní danou textilií tvarovat a často tak vytvářejí oděvy, které je možné nosit více než jedním způsobem. Toto hnutí se rozšiřuje po celém světě a zahrnuje například návrháře z Anglie jako je Mak Liu a Julian Roberts, z Nového Zélandu Holly McQuillan a také Yeohlee Teng a Tima Rissanen z USA.[14]

Všichni tito autoři pracují s klasickými základními střihy, které upravují a následně polohují tak, aby vznikalo minimum odpadu. Pro mě byla výzva vyvinout své vlastní střihy a snažit se dosáhnout maximální výtěžnosti textilu.

Obrázek 13 Ukázka z e-shopu zero-waste módního návrháře Yeohlee Tenga, dvoubarevný kabát s názvem „Cherry blossom“ [15]

2.2 Volba materiálů a barevnice

Při tvorbě střihů a siluet svých modelů jsem inspiraci hledala také v japonské tvorbě, která je ke hře s objemy a grafikou velkorysejší, než tvorba evropských návrhářů. Tvorba módního návrháře Issey Miyake mi přišla blízka tím, že často experimentuje s nekonvenčním zpracováním textilu. Mezi jeho nejznámější módní kreace patří experimenty s bohatým plisováním, díky kterému vytváří velkorysé objemy a jeho modely působí jednoduše a čistě. Velice mě zaujala přehlídka z Pařížského Fashion Weeku F/W 2011, kde Miyake využíval k tvorbě oděvů tradiční origami z papíru, které následně přenášel do textilu. Podobné nálady jsem chtěla docílit i u svých modelů, podtrhnout grafičnost původních patchworkových bloků a vytvořit objemné a čistě tvarované oděvy.

Obrázek 14 Inspirační koláž

Obrázek 15 Issey Miyake - Paris Fashion Week F/W 2011[17]

Barevnici své kolekce jsem se rozhodla držet v černo-bílém rozsahu, abych podtrhla grafičnost a simplicitu modelů. Jedinou výjimkou je model č. 5, který svým materiálem vyjadřuje zemitost a rustikálnost původní techniky samotné a také vyjadřuje ekologické zaměření mé tvorby.

100% PAD	100% PAD	100% PAD	100% PES	100% PES	100% PES
----------	----------	----------	----------	----------	----------

3 Návrhy a tvorba oděvní kolekce

Cílem mojí práce bylo využití tzv. základních patchworkových bloků do autorské oděvní kolekce, kde každý model vzniká z určitého patchworkového bloku a zároveň jej lze transformovat do původního produktu patchworku - esteticky pojatého quiltu. Využít starou techniku pro něco nového a neotřelého, vyvinout své vlastní zero-waste střihy a rozšířit povědomí o něčem tak podstatném, jako je textilní odpad.

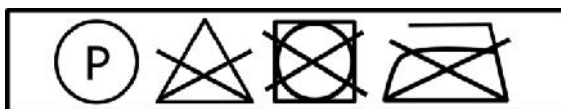
3.1 Popis kolekce

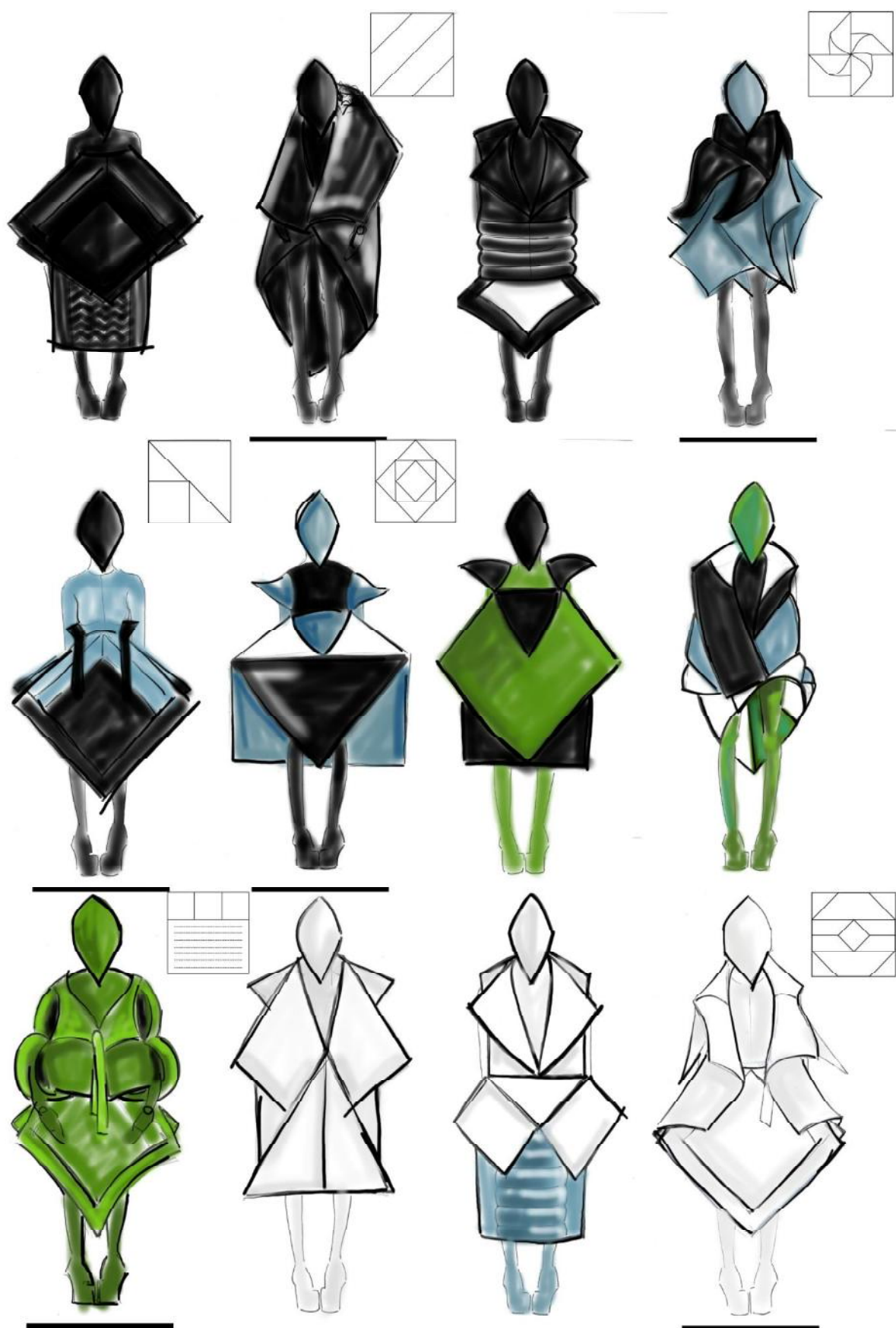
Inspirací pro tvorbu návrhů mi byla myšlenka vytvoření nové siluety a navození zlověstného až depresivního dojmu. Tuto náladu ve mě totiž vyvolává dnešní módní průmysl. Přiznávám, že jsem dříve úplně netušila, jak moc vážná situace je. Informovanost v této oblasti je obecně velmi malá. Moje kolekce se snaží vzbudit povědomí o této problematice a alarmovat lidi k zamyšlení se.

Modely jsem vymýšlela dlouho, jelikož jsem přikládala důraz na vývoj vlastních nových střihů. Každému návrhu předcházela výběr patchworkového bloku, vhodného pro oděvní tvorbu. Následně jsem blok přenesla na papír a skládala si z něj více variant, pokoušela se různě rozmístit otvory na ruce a na hlavu, abych docílila nových siluet. Po nalezení nejvhodnějších variant skládání jsem se zaměřila na různé možnosti vycpávání. Ve své kolekci jsem využívala mnoho tloušťek syntetického vatelínu, abych docílila různých struktur.

Obličejové modely jsou zakryté. V nějakém odborném článku jsem kdysi četla, že zakryté obličejové budí v lidech pocit strachu a tento pocit jsem chtěla navodit divákovi i já. Na první pohled není zřejmé, jestli se na model díváme zepředu nebo zezadu, zakrytý obličej a neznámá silueta budí pocit nejistoty. Všechny tyto skutečnosti by měly v divákovi vzbudit pocit, že je „něco špatně“. Současná situace ekologického dopadu špatně skutečně je a doufám, že se mi na ni podaří upozornit.

Doporučená údržba celé kolekce:

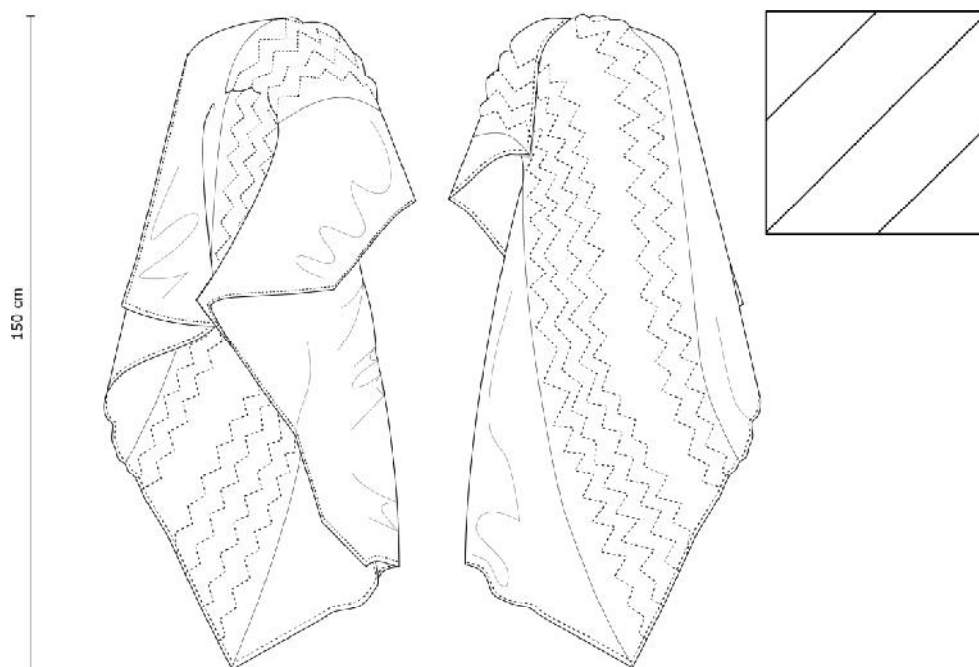
Obrázek 16 Návrhová řada

Z této oděvní kolekce bylo vybráno 6 modelů (v návrhové řadě podtržené), které jsem zhotovila pro obhajobu své bakalářské práce.

3.1.1 Model 1 - Světlo

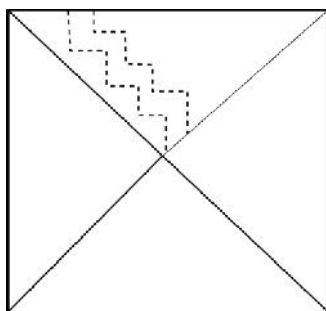
Pro tvorbu tohoto svrchního modelu jsem si zvolila patchworkový blok s názvem „Světlo“. Jedná se o blok tvořený ze 4 diagonálních pruhů. Tento blok byl a je používán v amíšských komunitách³ na severovýchodě Spojených Států Amerických a jedná se o variaci na blok „Bars“ („Trámy“). Jde o vzor velmi rychlý, snadný a i proto je jeden z těch vysoce oblíbených a často používaných.[1.] Model je celý z jednoho černého materiálu, což je paradox vzhledem k tomu, že střih je tvořený z patchworkového bloku „Světlo“. Symbolizuje světlo na konci tunelu současné situace, které je v nedohlednu.

Technický popis: Dámský šustákový asymetrický kabát bez rukávů, vycházející z patchworkového bloku „Světlo“. PD je ponechán hladký, vycpaný jen jednou tenkou vrstvou syntetického vatelínu. Kabát bez zapínání. ZD je zdobený reliéfním vzorem „cik-cak“ a u krku přepadává do velkorysého límce. Průramky se nachází v bočních švech. Čepice ze stejného materiálu je zdobena obdobným reliéfem.

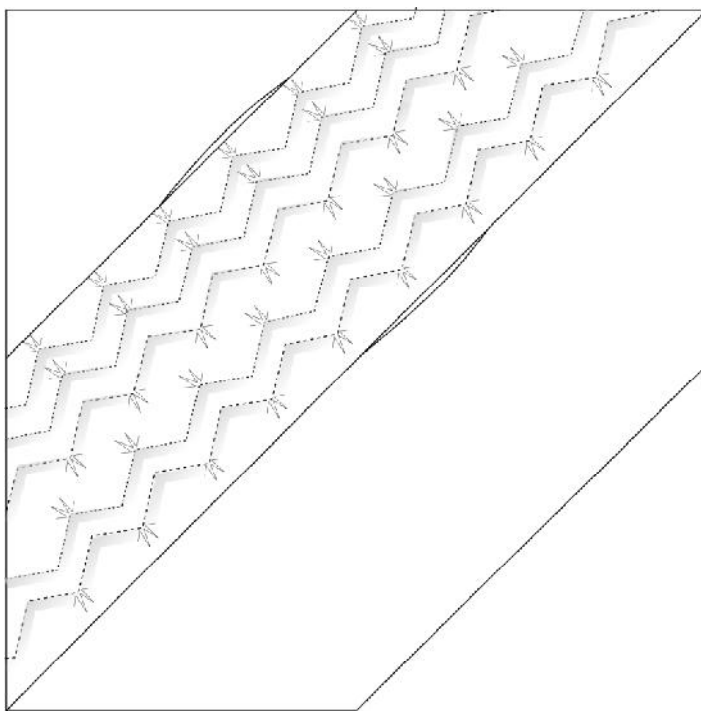

Obrázek 17 TN - Světlo, PD, ZD

³ Amišové - křesťanská denominace, jejíž členové jsou především soustředěni v Kanadě a USA, jsou známí hlavně pro svůj zákaz používání techniky jako je elektřina, automobily a nebo mobilní telefony[16]

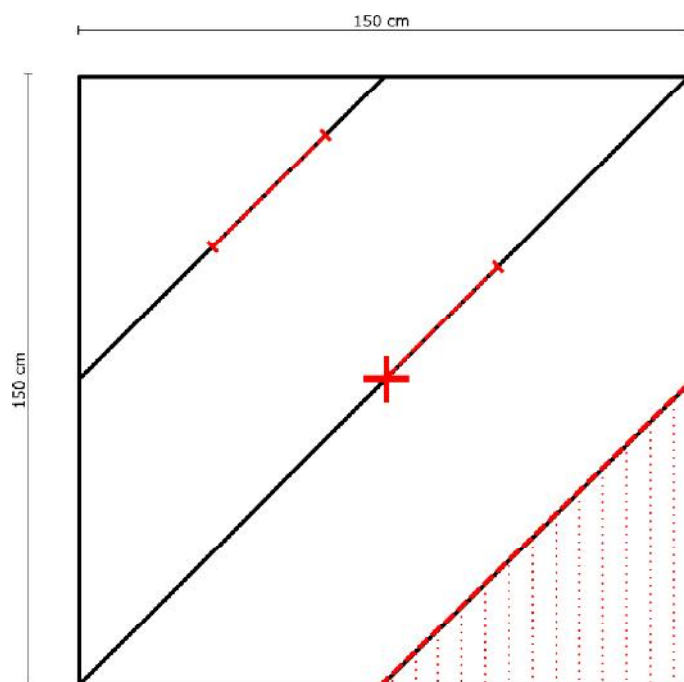

Obrázek 18 TN - Světlo, čepice

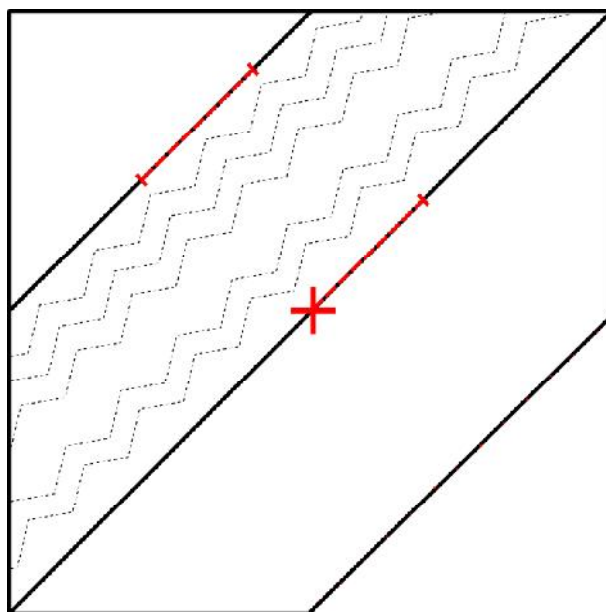

Obrázek 19 TN - Světlo, quilt

3.1.1.1 Vývoj střihu modelu Světlo

Obrázek 20 Tvorba střihu - Světlo

Obrázek 21 Finální vzhled střihu s prošíváním

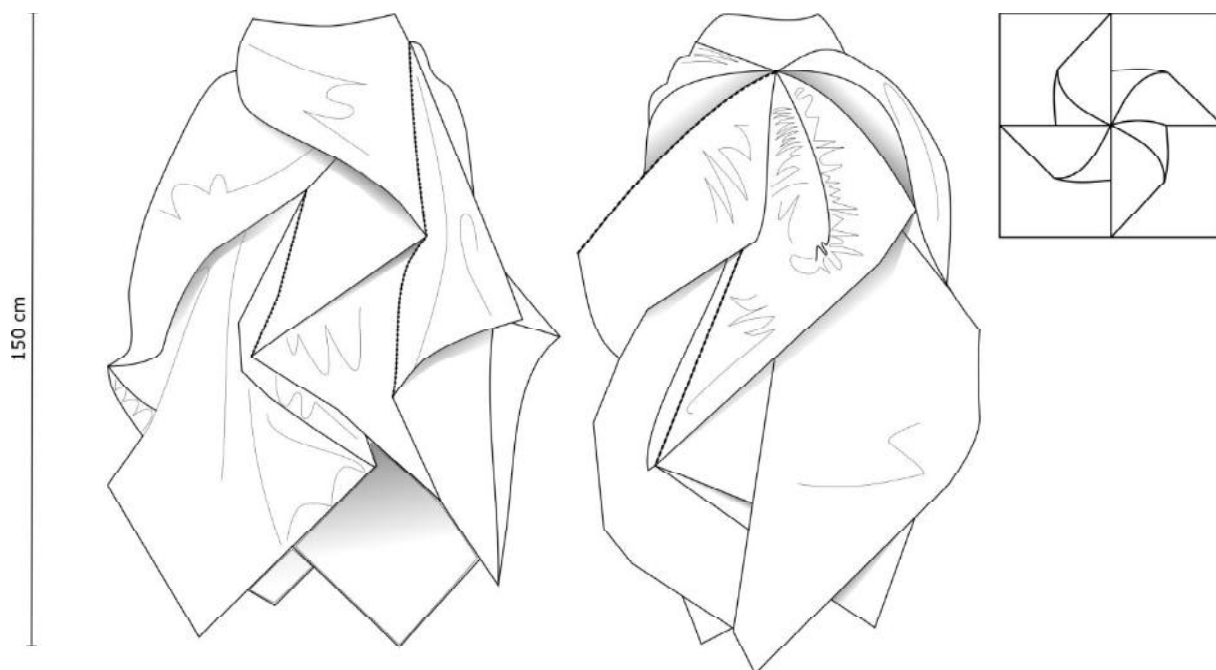
Prošívání „cik-cak“ vychází z klasického prošívání japonských pracovních oděvů „sashiko“.

3.1.2 Model 2 - Větrník

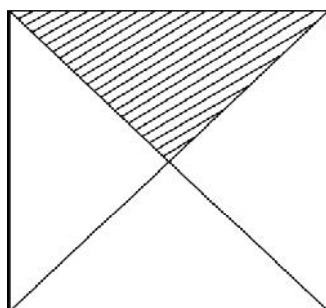
Patchworkový blok s názvem „Větrník“ vychází z bloku „Severní hvězda“, který je součástí Podzemní železnice. Jedná se o tradiční blok (angl. „Pinwheel“), který se objevuje na amerických quiltech již od začátku roku 1800. Jedním ze symbolů amerických plánů 19. století byla právě větrná kola pohánějící vodní čerpadla. Nešlo však o žádné malé větrníčky pro děti, ale o bytelné konstrukce vysoké 10 a více metrů[1] Základní větrník se skládá z čtyř čtverců přepůlených diagonálně na trojúhelníky. Pro svůj model jsem zvolila variantu „prostorovou“, kdy se vzor skládá ze dvou vrstev, tudíž ze 4 čtverců (základna) a 4 trojúhelníků (větrník).

Technický popis: Dámské dvoubarevné šaty z šustáku bez rukávů. Šaty jsou bez zapínání, oblékají se přes hlavu otvorem v přením středovém švu a hlava se provléká jednou částí větrníku a tvoří rolák. Model je šitý ze dvou barev totožného materiálu a v dolním kraji tvoří cípy. Na ZD díle je jediný šev v celém modelu sešitý dotykovým ručním stehem. Ostatní švy jsou sešity pouze bodově u průkrčníku a dolních krajů. Šedá základna 150x150 cm je vycpaná slabou vrstvou syntetického vatelínu, zatímco černý

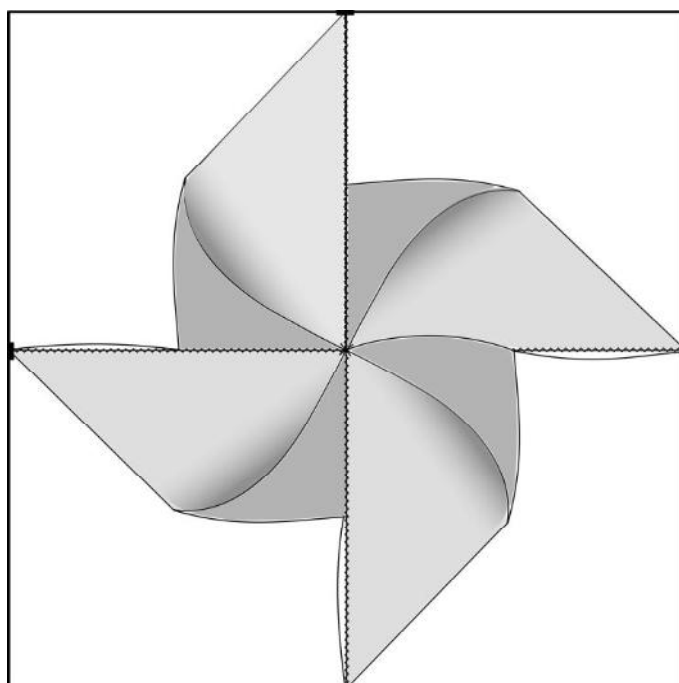
prostorový větrník je vycpán silnou vrstvou. Průramky v bočních švech jsou otevřené až k dolnímu kraji.

Obrázek 22 TN Větrník, PD, ZD

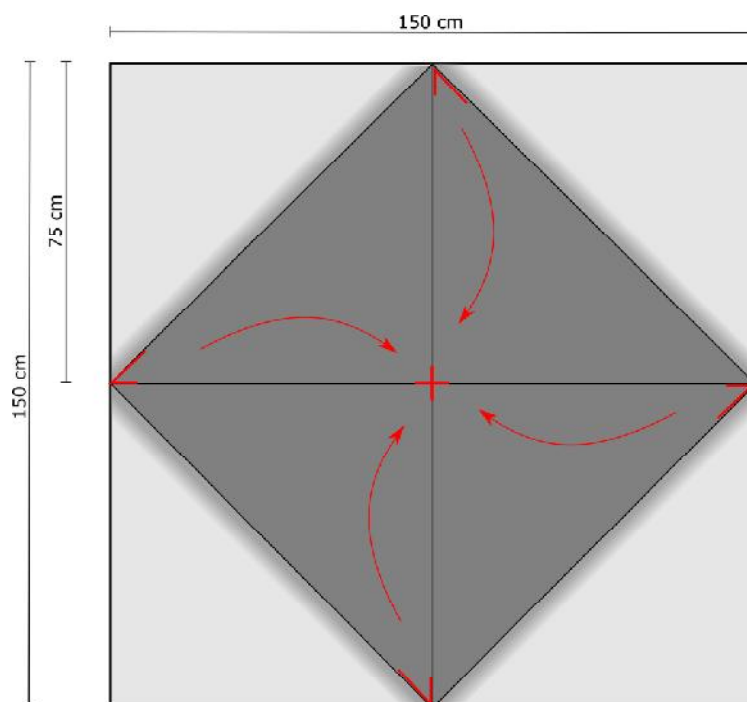
Obrázek 23 TN - Větrník, čepice

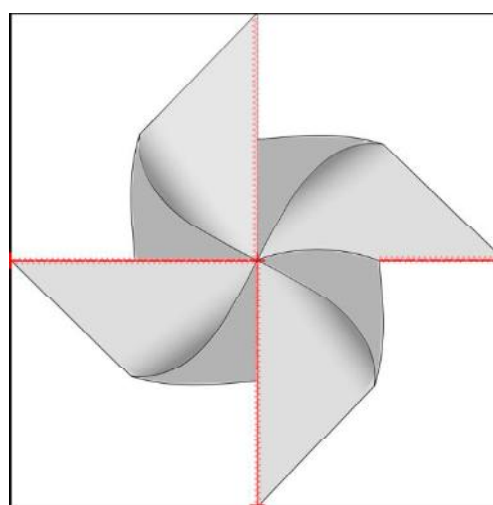
Obrázek 24 TN Větrník - quilt

Aby byla prostorovost vzoru podpořena, zvolila jsem dvě různé barvy jednoho materiálu, takže je blok obohacen o hru světla a stínu. Základna pro větrník složená ze 4 čtverců je zhotovená z šedého šustřáku, větrník samotný je zhotoven z černé varianty stejného materiálu.

3.1.2.1 Vývoj stříhu modelu Větrník

Obrázek 25 Tvorba stříhu - Větrník

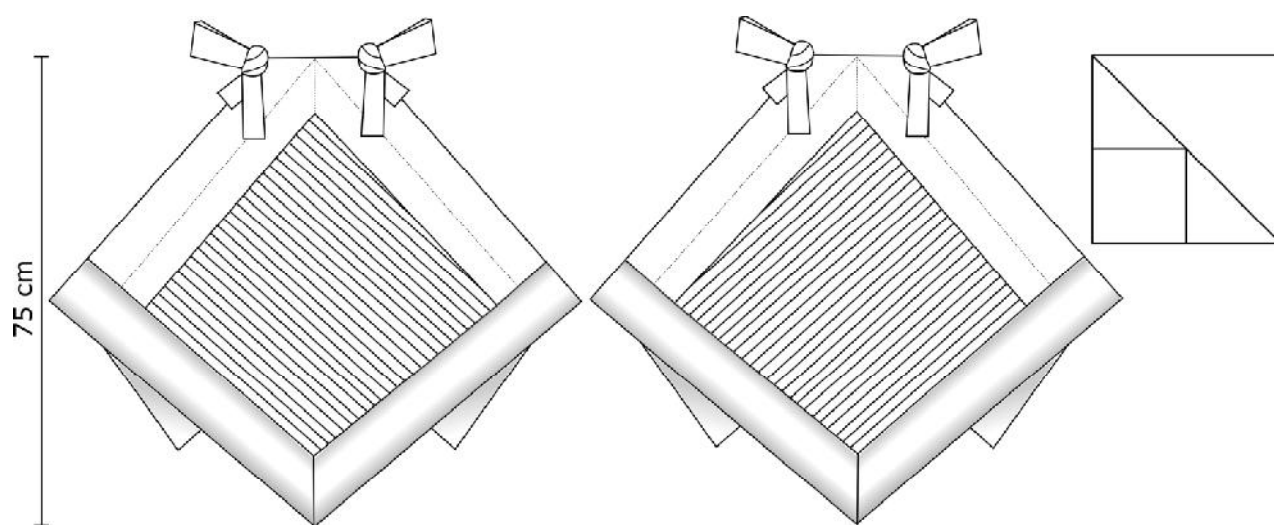
... ruční sešití vrchových dílů se základnou

Obrázek 26 Finální vzhled stříhu

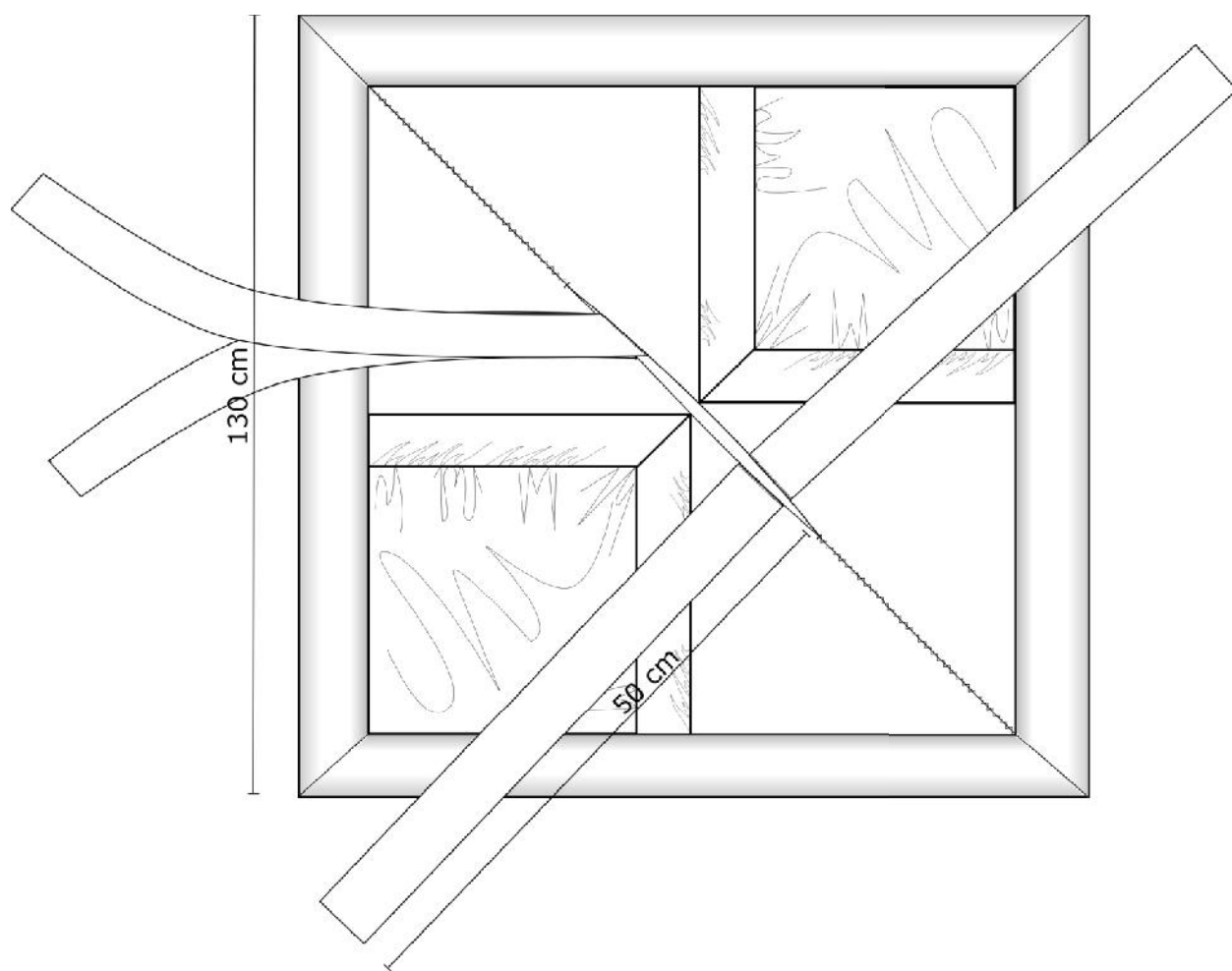
3.1.3 Model 3 - Ptáci ve vzduchu

Stříh sukně vychází z patchworkového bloku „Ptáci ve vzduchu“, který je také součástí Podzemní železnice. Jde o jeden z mála vzorů, u kterého je doloženo, že se šil před občanskou válkou a symbolizoval osvobození otroků. Jeho symbolika je dvojí - být volný jako pták a zároveň cosi těžko dosažitelné, stejně jako je téměř nemožné chytit ptáka v letu.[1]

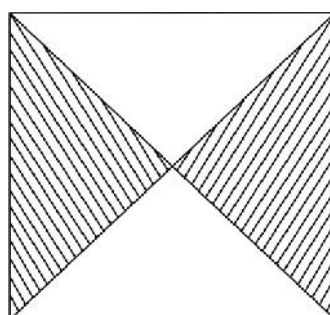
Šustáková sukně do pasu, vycpaná po celé své ploše tenkou vrstvou syntetického vatelínu. Sukně vychází z patchworkového bloku „Ptáci ve vzduchu“, v mé kolekci se vyskytuje celkem třikrát, pokaždé v jiné barevné variaci. Na předním i zadním díle se všitým černým čtvercem o velikosti 40x40 cm a s proštepovanou bordurou o šíři 10x10 cm, který je vycpán silnou vrstvou vatelínu. Zapínání na 4 vázačky 50x15 cm je všité na bocích ve švu, který je veden kolmo z rohu do rohu výchozího čtverce o velikosti 100x100 cm a v jehož středu je ponechán otvor, kterým se sukně obléká. Okolo celé sukně je našitá silně vycpaná bordura o celkové šíři 15 cm. Čepice k modelu je taktéž šitá ze stejné kombinace barev, jako je sukně.

Obrázek 27 TN Ptáci ve vzduchu, PD, ZD

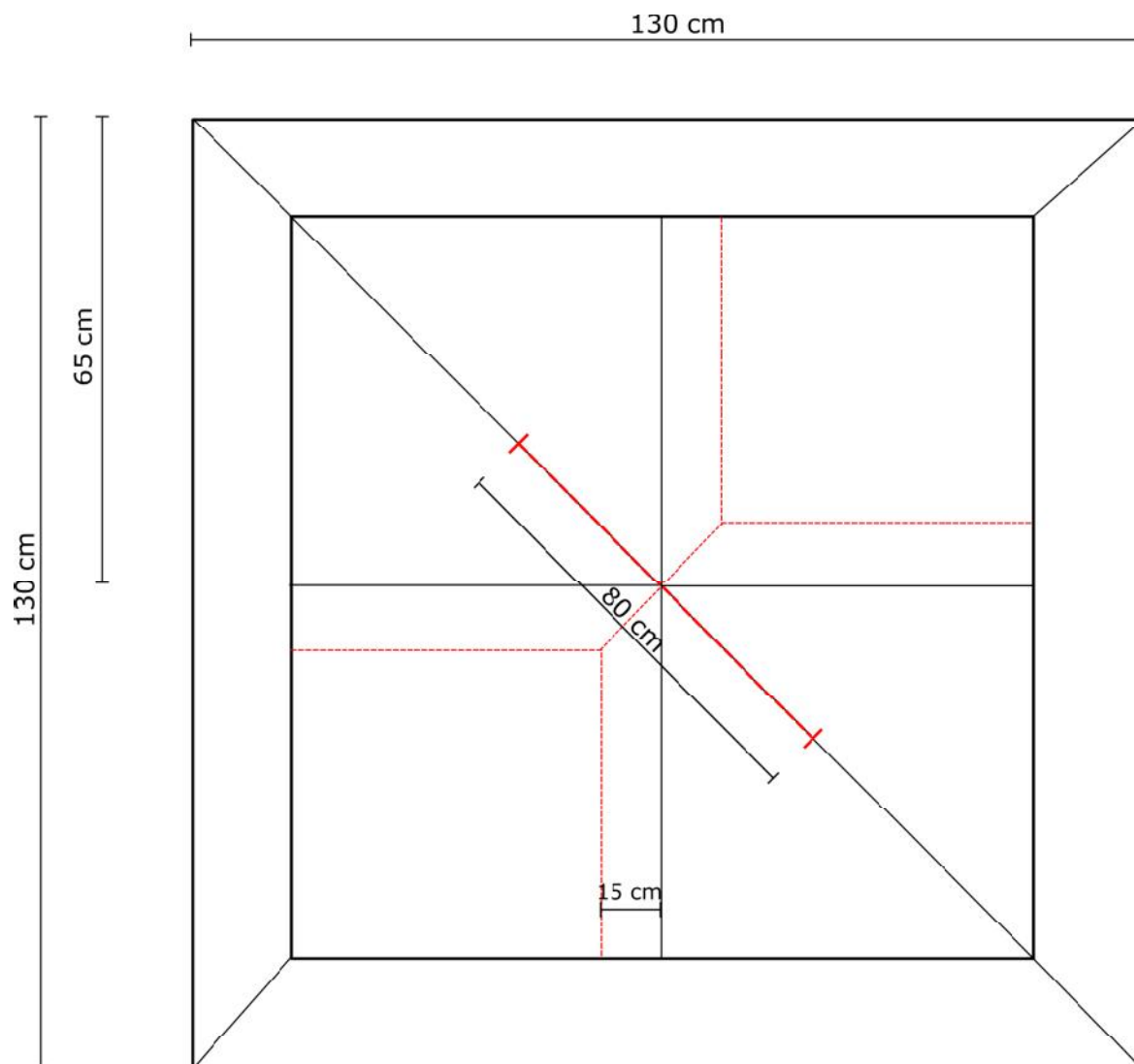

Obrázek 29 TN Ptáci ve vzduchu - quilt

Obrázek 28 TN Ptáci ve vzduchu, čepice

3.1.3.1 Vývoj stříhu modelu Ptáci ve vzduchu

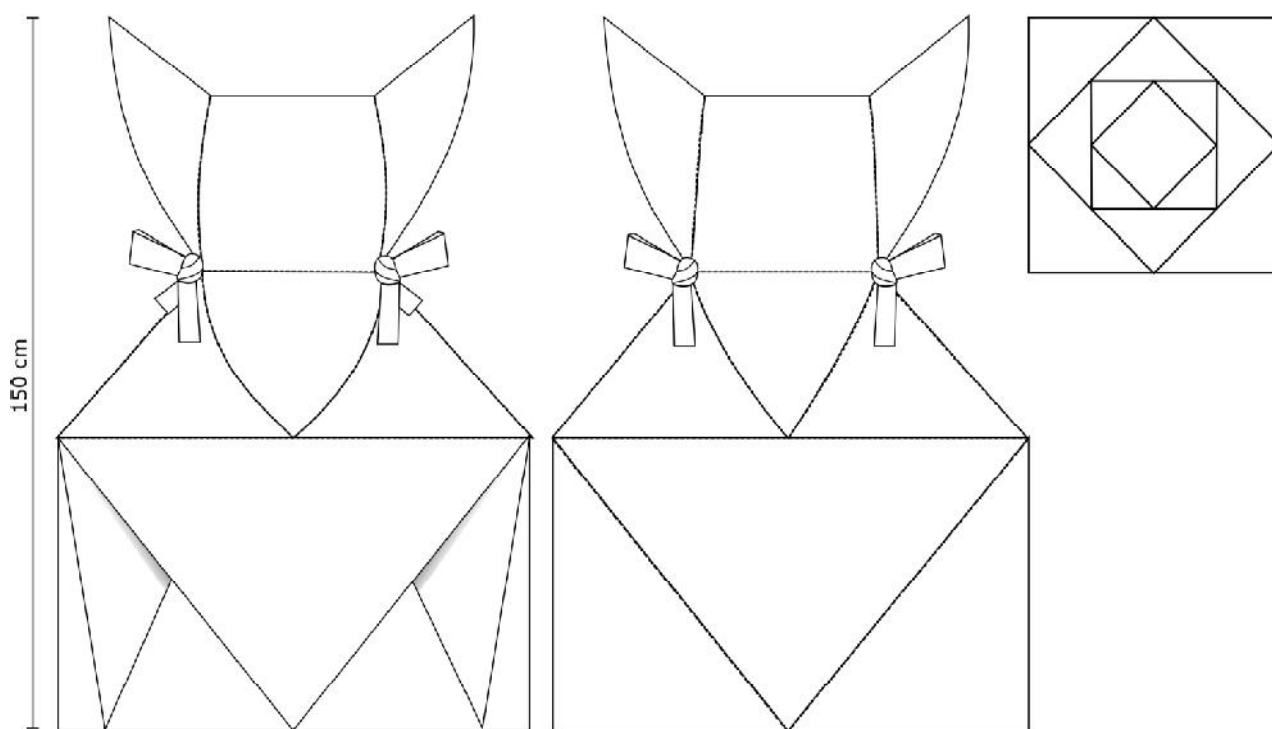
Obrázek 30 Tvorba stříhu - Ptáci ve vzduchu

Sukně je zdobená ručním štepováním a do pasu jsou všité vázačky.

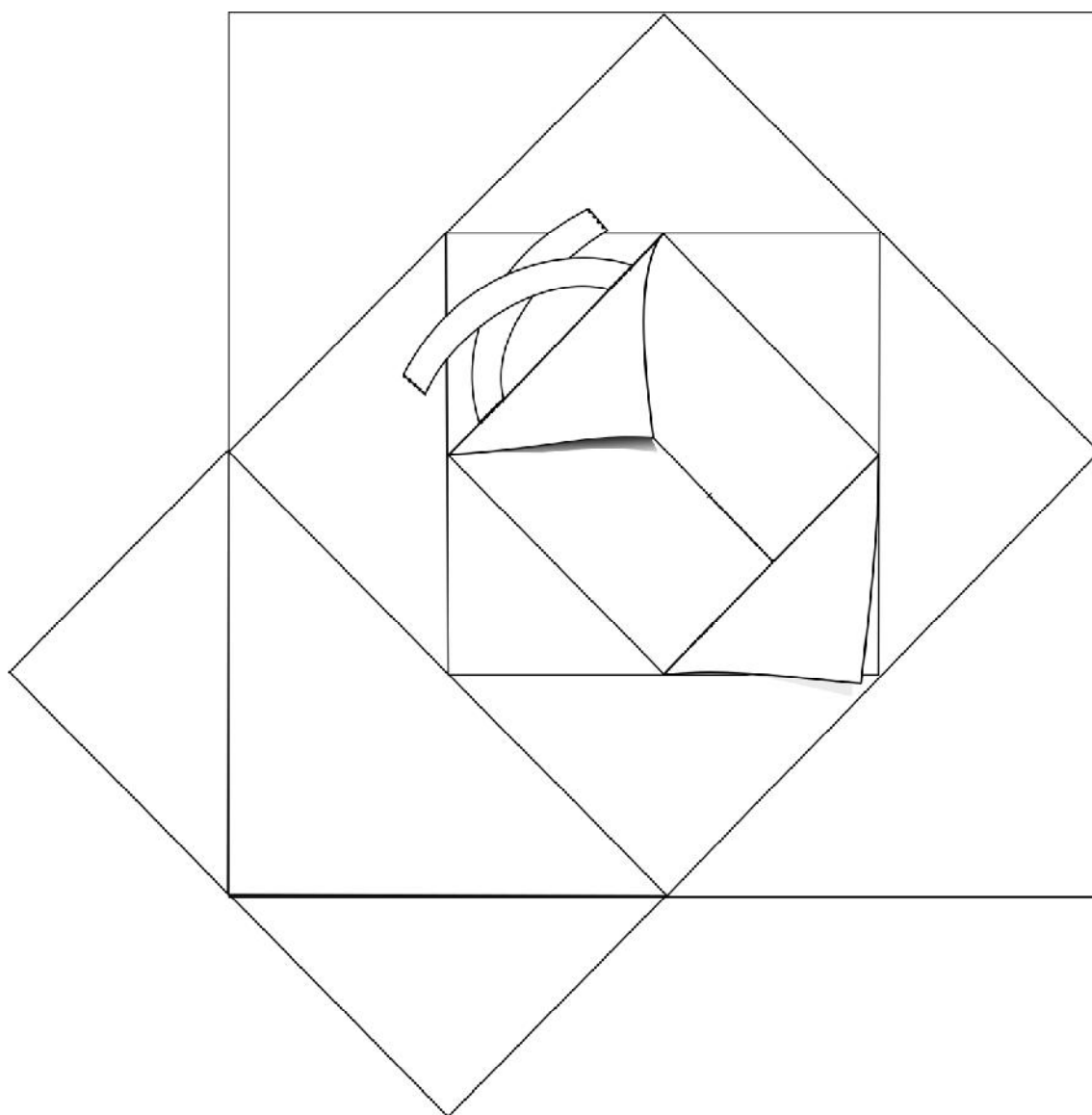
3.2 Model 4 - Čtverec ve čtverci

„Srub“ - patchworkový blok z Podzemní železnice, ale hlavně způsob šití určitých patchworkových bloků. Bloky, které se tvoří tak, že každý další šev překrývá šev předchozí (jako když se staví srub z dřevěných klád), je možné nazývat srubem. Pro svůj další oděv jsem zvolila blok „Čtverec ve čtverci“, který taktéž spadá do této skupiny

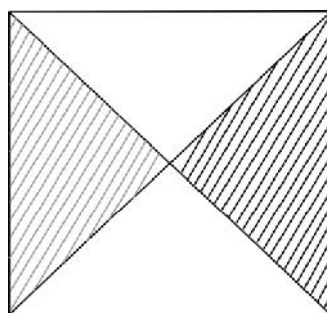
Technický popis: Čtvrtý model kolekce je sestaven ze šatů a čepice. Šaty jsou sesazeny ze 3 barev - černé, šedé a bílé. Výchozí velikost čtverce je 150x150 cm. Na ZD jsou k černému trojúhelníku připojeny další dva šedé trojúhelníky. Celý model je vycpán vatelínem různých gramáží, ve středu vzoru je vatelín nejslabší, na krajích je vatelín nejsilnější. V pasové linii jsou umístěny vázačky 50x15 cm, které definují pas a průramky. Šedé trojúhelníky na ramenou jsou vycpány několika vrstvami tak, že tvoří zajímavé rukávy. Čepice je sešitá ze zbytků všech tří materiálů.

Obrázek 31 TN Čtverec ve čtverci, PD, ZD

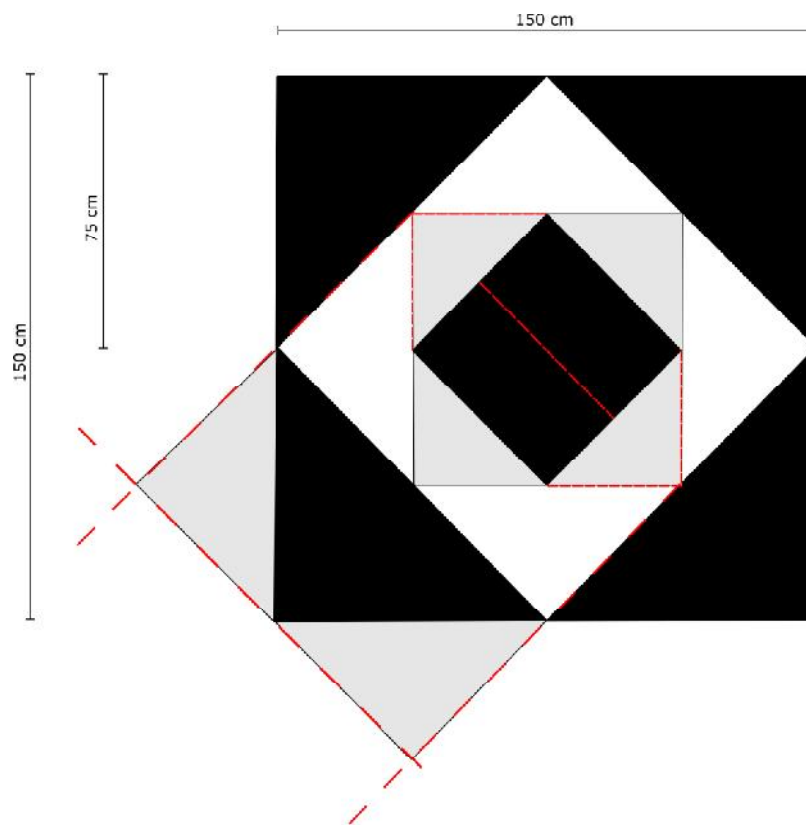

Obrázek 32 TN Čtverec ve čtverci - quilt

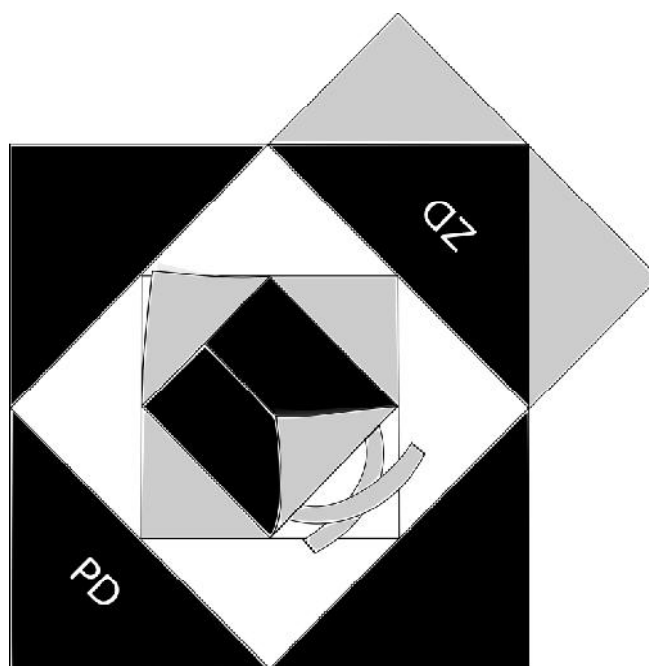
Obrázek 33 TN Čtverec ve čtverci, čepice

3.2.1.1 Vývoj stříhu modelu Čtverec ve čtverci

Obrázek 34 Tvorba stříhu - Čtverec ve čtverci

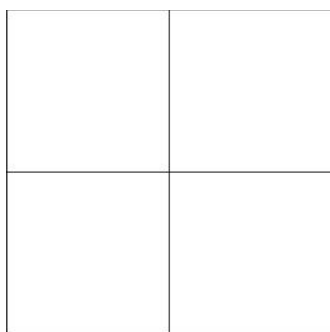
K oděvu byly dodány dva trojúhelníky na ZD a vázačky na boky do předního i zadního dílu.

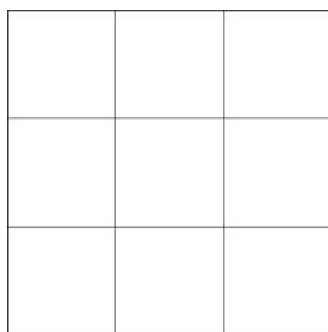
Obrázek 35 Finální vzhled stříhu

3.3 Model 5 - Trámy

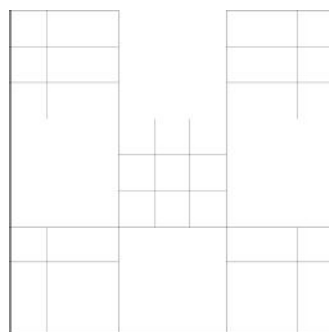
Dalším z historických vzorů užívaných amíšskou komunitou jsou tzv. „Bars“, v překladu „Trámy“. Jde o vzor velmi snadný, rychlý a velmi šetrný ke spotřebě materiálu. Jedná se o sešívání pruhů, které se často používají jako bordura. Pro svůj další model jsem se rozhodla inspirovat se tímto principem a spojit ho s principem sešívání „nine-patch“. Nine-patch, four-patch nebo double-nine-patch princip sešívání vzorů do bloků pracuje se čtverci, které se dobře kombinují, sešívají, zvětšují nebo zmenšují.

Obrázek 36 Four-patch blok

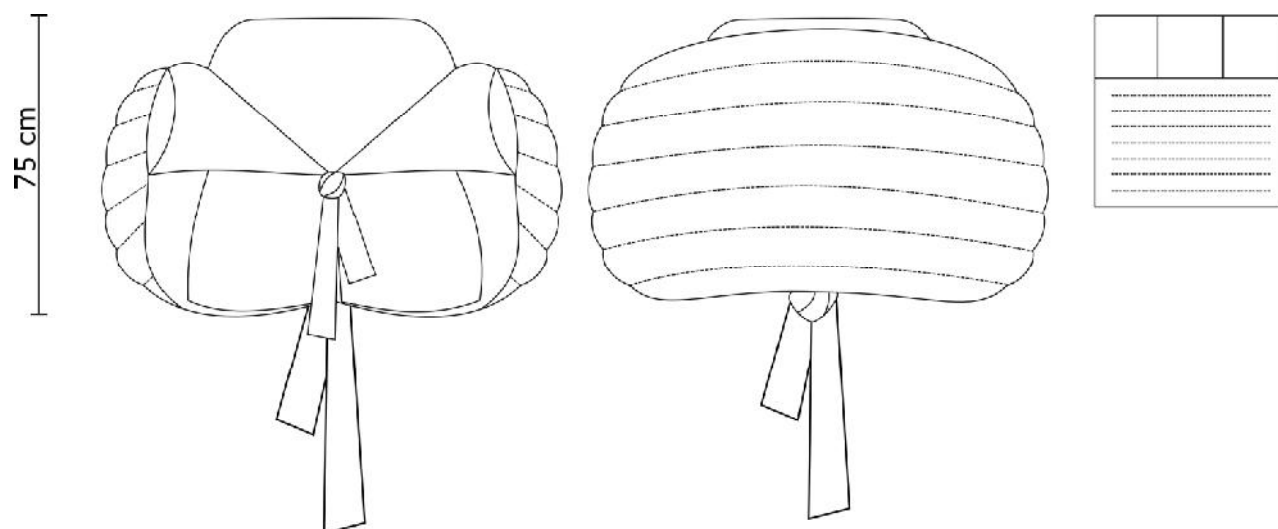

Obrázek 37 Nine-patch blok

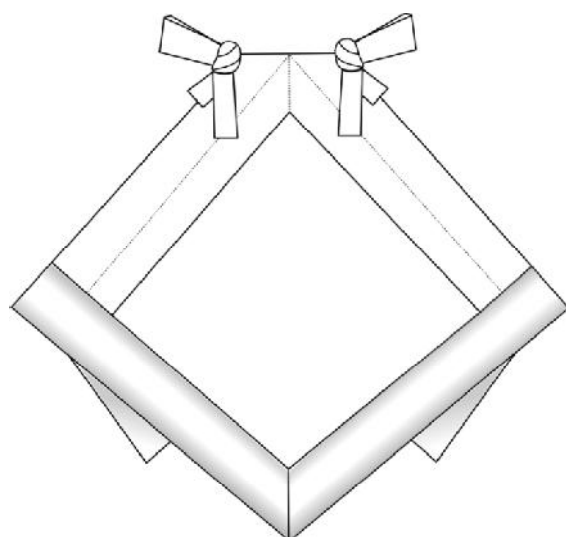

Obrázek 38 Double-nine-patch blok

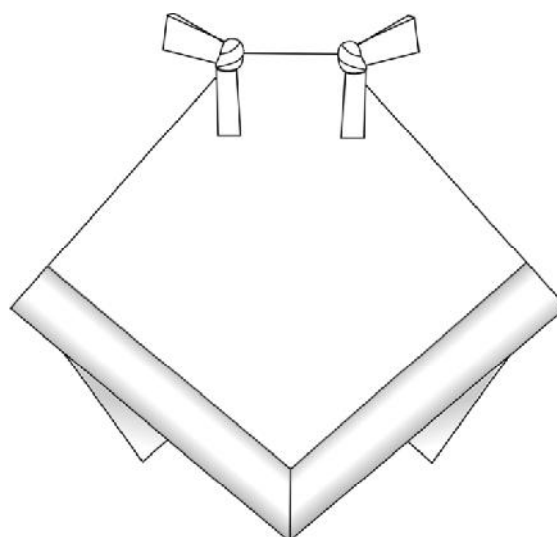
Technický popis: Pátý model kolekce je složený z bundy a sukně stejné barvy. Zelená technická textilie je unikátní v tom, že kresba na ní se mění podle toho, jak se textilie mačká. Vrchový oděv s průkrčníkem uprostřed výchozího čtverce 130x130 cm se obléká přes hlavu a zavazuje se v pase pomocí dvou vázaček 15x75 cm. Na PD díle se model zavazuje na dvě vázačky, aby byly lépe definovány průramky. Švy celého modelu jsou sešité pouze bodově v oblasti ramen a krajů, díky tomu je oděv variabilní. ZD je ručně proštepován a vycpán velkým množstvím vatelínu. Sukně vychází ze střihu modelu 3, je šitá ze stejného materiálu jako vrchový oděv. Čepice je šitá rovněž ze stejné barvy a s obdobným štepováním ve středové části.

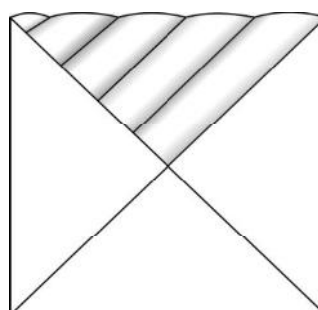
Obrázek 41 TN Trámy, PD, ZD

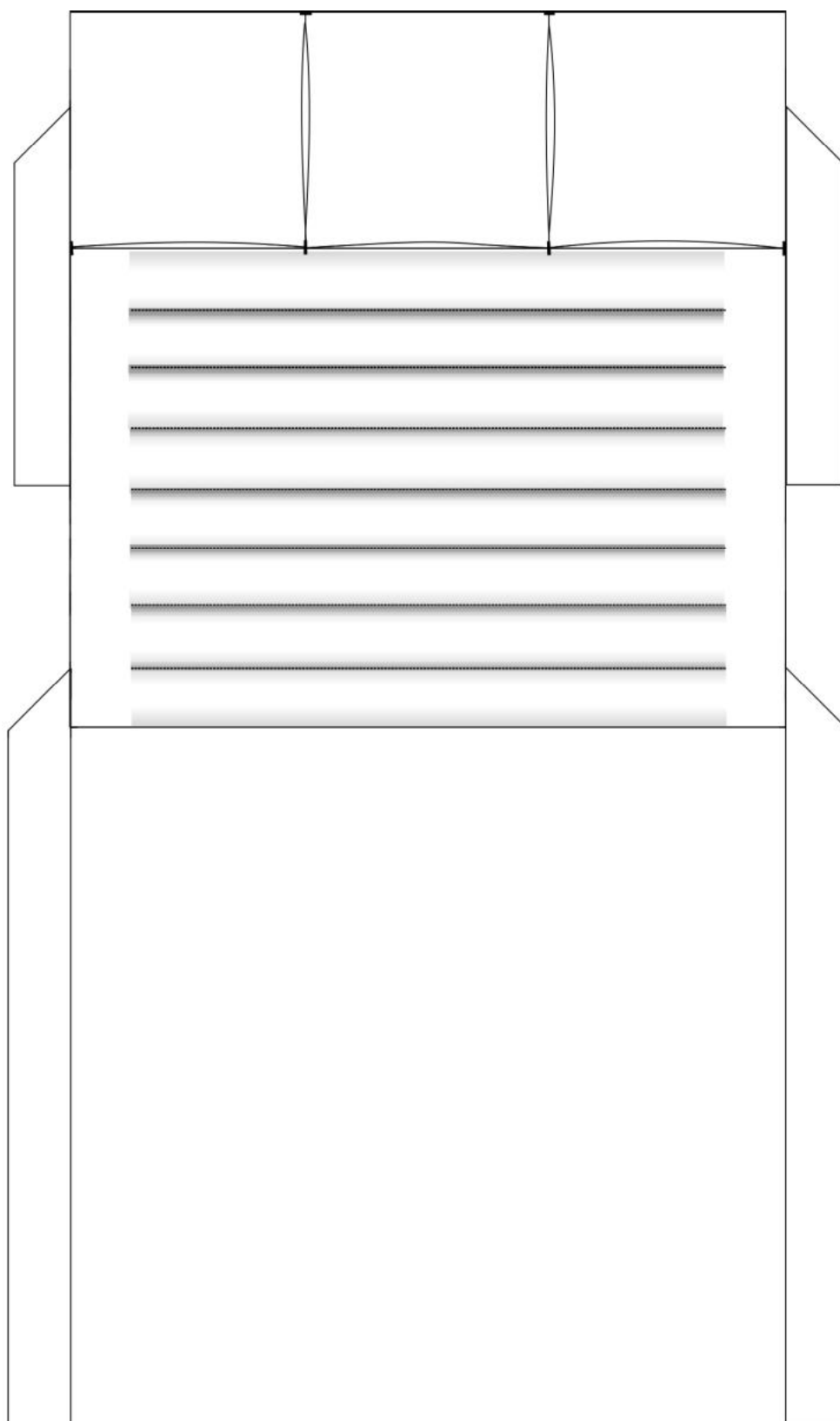
Obrázek 39 TN - Trámy, PD sukně

Obrázek 40 TN Trámy, ZD sukně

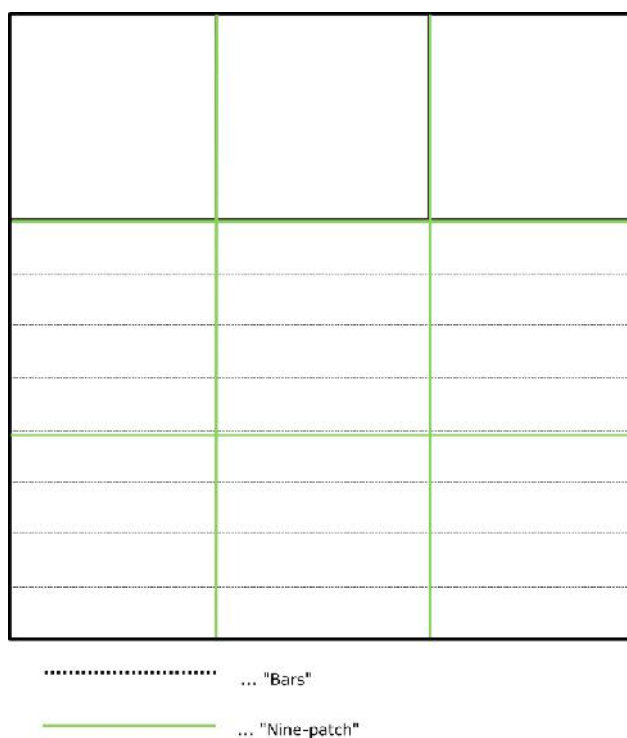

Obrázek 42 TN Trámy, čepice

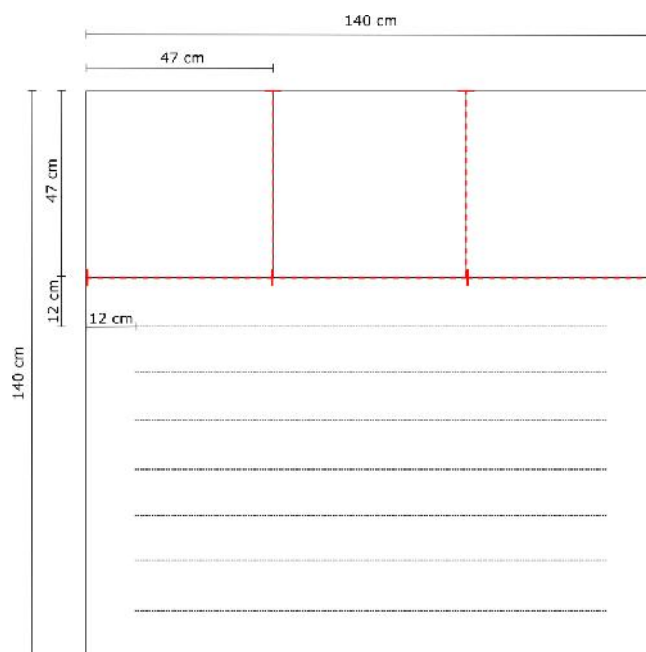
Obrázek 43 TN Trámy - quilt

3.3.1.1 Vývoj stříhu modelu Trámy

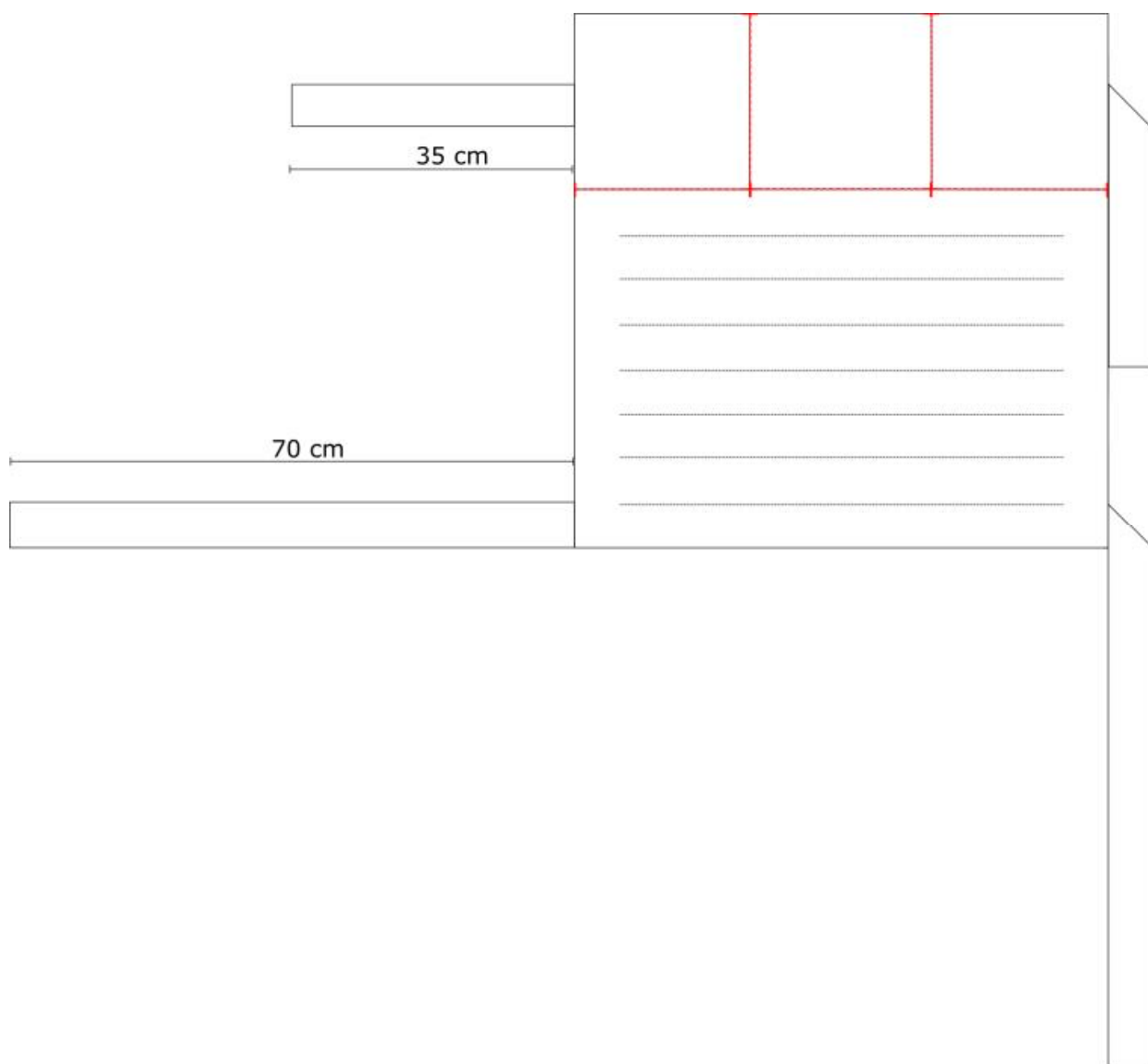

Obrázek 44 Prolnutí bloků "Nine-patch" a "Bars" (Trámy)

Stříhové šablony jsem podrobila parametrům textilie a princip bloku „Trámy“ jsem vyjádřila ručním štepováním a následným dovycpáním syntetickým vatelínem, aby byl povrch reliéfní.

Obrázek 45 Tvorba stříhu - Trámy

Obrázek 46 Finální vzhled stříhu

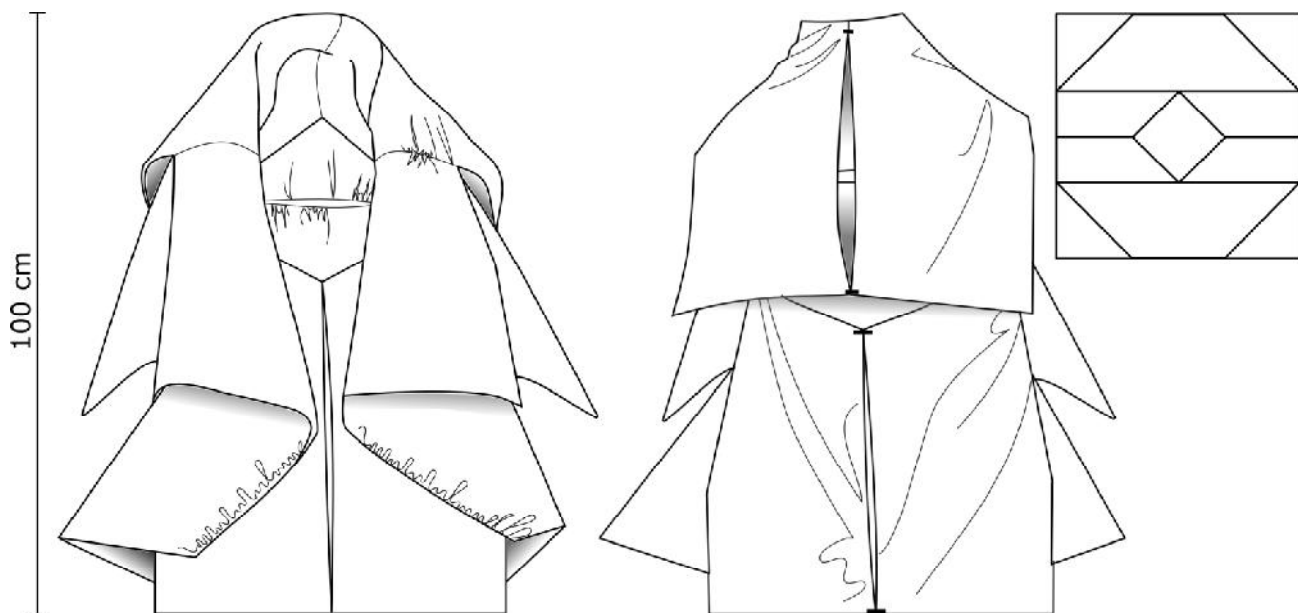
Model je doplněný o vázačky na dolním kraji a v předním dílu. Vrchní část oděvu je variabilní a lze uvázat více způsoby, čímž se mění vzhled outfitu. Sukně vychází ze stejného stříhu jako sukně u modelu 3.

3.4 Model 6 - Prsten

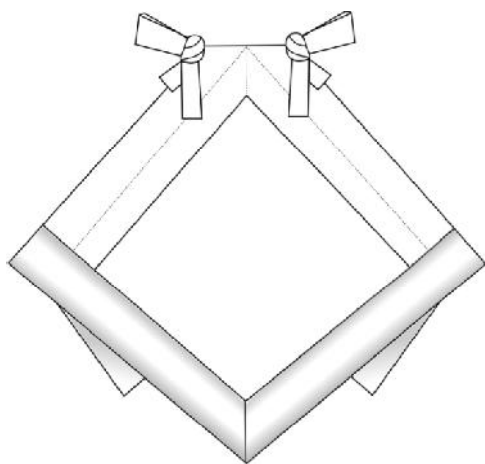
Pro tvorbu svrchního oděvu jsem zvolila blok s názvem „Snubní prsten“, který se vyskytuje v amišských komunitách od začátku 20. století. Jedná se o blok, používaný k sestavování svatebních dek, ačkoli amišové snubní prsteny nenosí. Deky s tímto vzorem se šijí také jako deky přátelství.[1]

Barevnost je odvozena od názvu a myšlenky patchworkového bloku a materiál je zvolen podle omakových vlastností nejvíce se hodících k materiálům ostatním. Střih jsem upravila podle šíře materiálu a provedla jsem proporční změny podle zkoušky z kalika. Střih sukně k modelu je odvozený ze střihu pro sukni modelu č. 3.

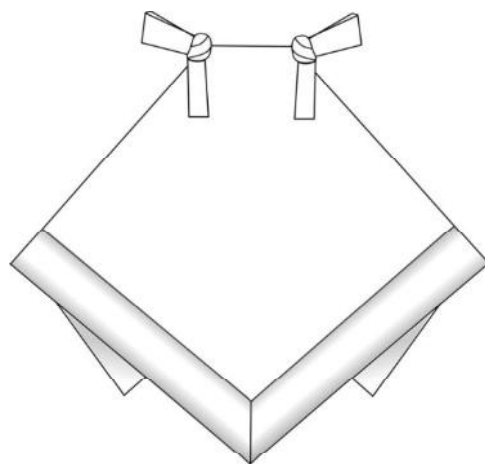
Technický popis: Šestý, bílý závěrečný model kolekce je složený z kabátu, sukně a čepice. Švy na kabátu nejsou sešité po celé délce, na některých místech jen bodově. Model je také variabilní a dá se nosit několika způsoby. Průramky jsou netradičně umístěny ve švu na zadním díle a na předním díle se tvoří díky členícím švům klopky. Sukně je stejná jako u modelu č. 5 v bílé barvě. Čepice je zhotovená ze zbytků dvou bílých textilií použitých v této kolekci.

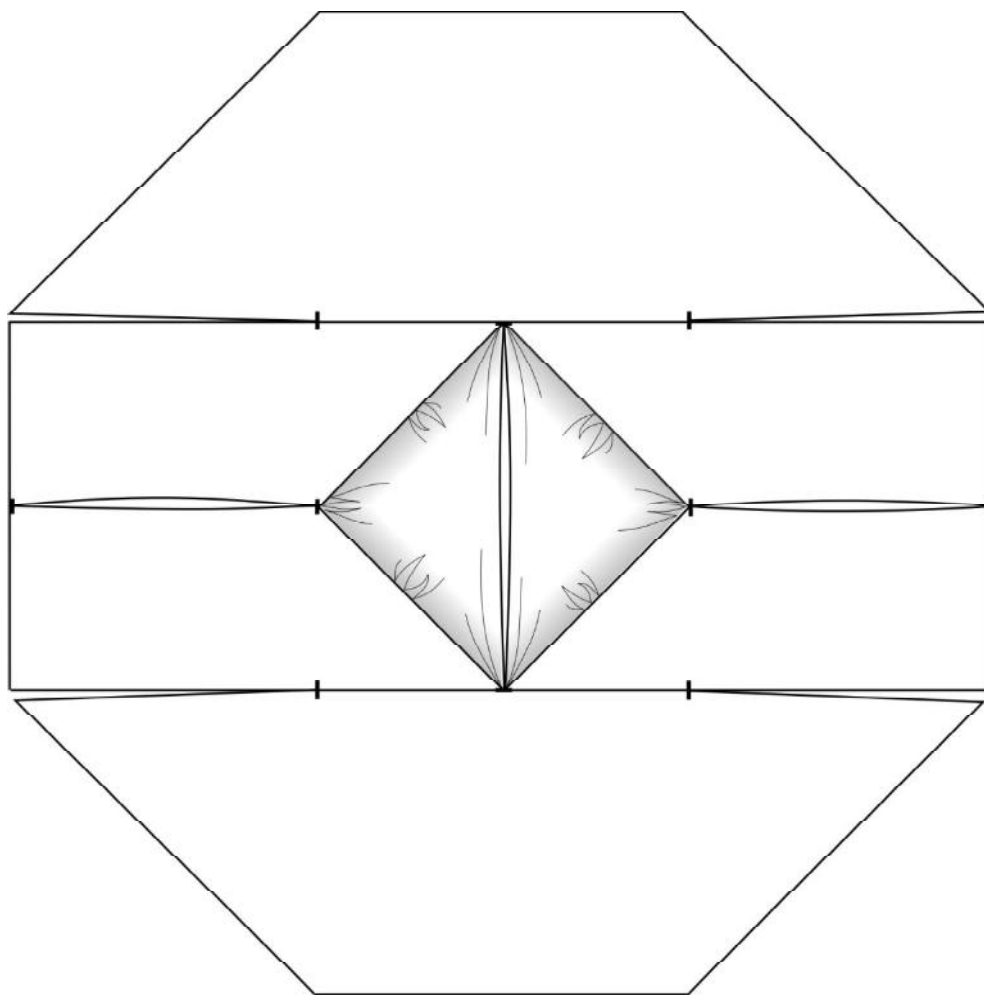
Obrázek 47 TN Prsten, PD, ZD

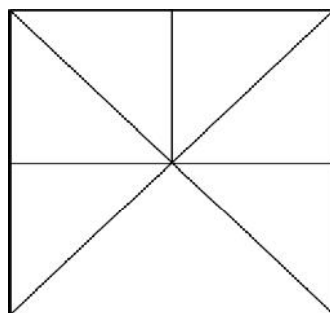
Obrázek 48 TN Prsten, sukně PD

Obrázek 49 TN Prsten, sukně ZD

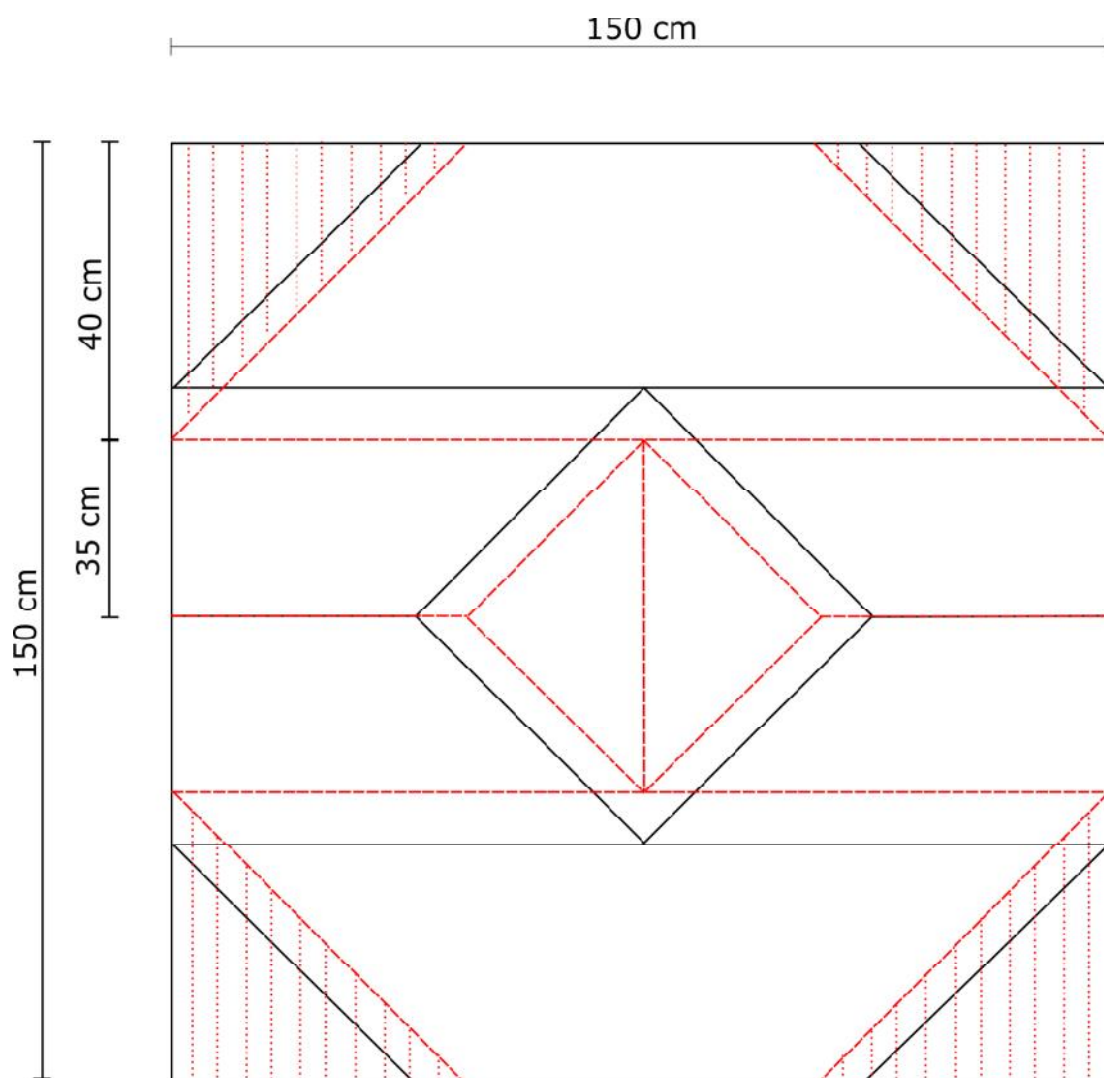

Obrázek 50 TN Prsten - quilt

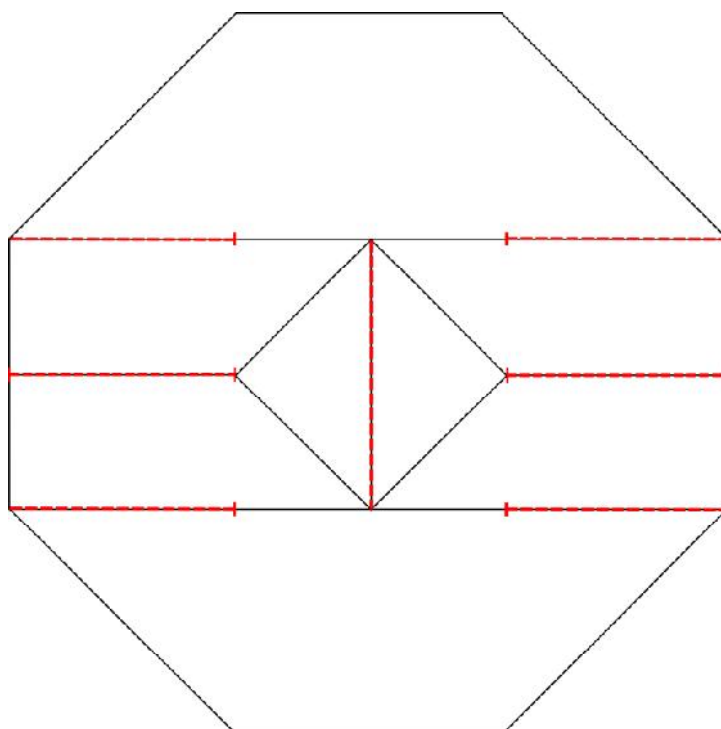

Obrázek 51 TN Prsten, čepice

3.4.1.1 Vývoj stříhu modelu Prsten

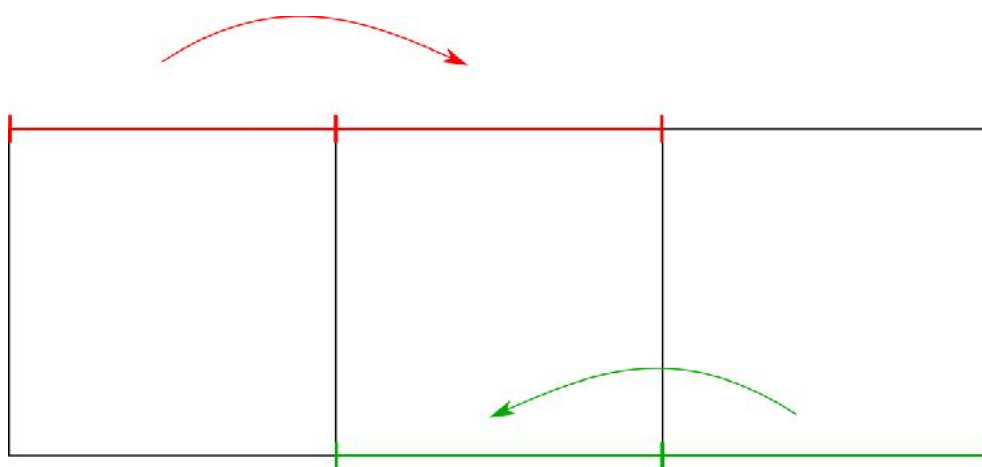
Obrázek 52 Tvorba stříhu - Prsten

Obrázek 53 Finální vzhled střihu

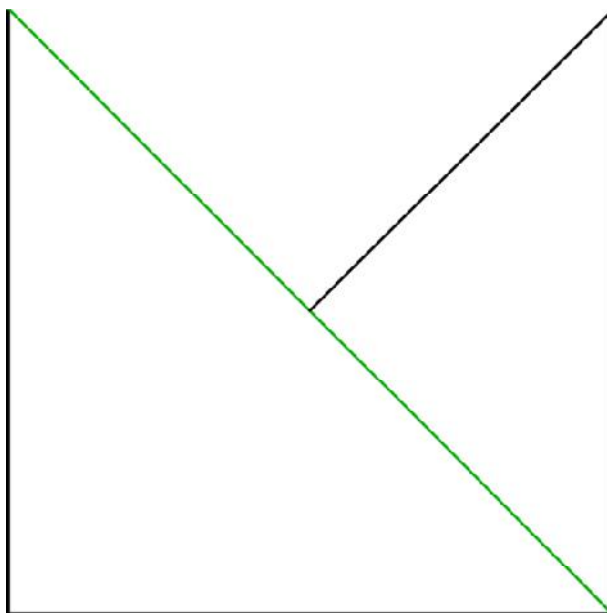
3.5 Střih čepice

Střih na čepice vychází ze střihu na kabelku „azuma bukuro“, která pochází z Japonska a zpravidla je šitá z jednoho kusu textilie. Jedná se o tradiční kabelku, kterou Asiaté nosí při nákupech na tržišti. Střih vychází z obdélníku, jehož délka musí být 3x větší než je jeho šíře.

Obrázek 54 Střih na čepici

Předpřipravený, zapravený a vatelínem vycpaný obdélník se sešije podle nákresu, následně se obrátí a švy se složí diagonálně tak, aby vznikl požadovaný tvar.

Obrázek 55 Čepice složená

Do mých čepic byly zakomponovány případné zbylé trojúhelníky, které vznikly při modelaci oděvů.

Závěr

Mým cílem v bakalářské práci bylo najít způsob tvorby oděvu s minimem textilního odpadu za užití patchworkových patchworkových principů.

Teoretická část se zabývala historií patchworku a pár vybraných technik. Bylo v ní osvětleno, jak patchwork funguje a jak se vyvíjel. Dále v této části byly vysvětleny pojmy jako „slow-fashion“ a „zero-waste“. Na základě nabitých informací jsem podle těchto zásad dále pracovala v praktické části.

Praktická část nastínila současnou ekologickou situaci ve světě a reagovala na ni myšlenkou o vývoji zero-waste střihů. Jsou v ní popsány současní módní tvůrci, kteří v duchu zero-waste filosofie tvoří a byla definována inspirace a barevnost. Dále tato část obsahuje výběr několika patchworkových bloků, vhodných k účelu tvorby, a následný vývoj autorských střihů ucelených do jedné kolekce. Dospěla jsem k názoru, že pokud je návrh a střih tvořem čistou rovnou geometrií, lze jej téměř vždy díky patchworku přetransformovat do zero-waste střihu.

Výsledkem této práce je kolekce autorských zero-waste modelů. Jednotlivé střihy byly vytvořeny na základě určitých patchworkových bloků, mají výtěžnost takřka 100 % a které fungují jako oděvy i jako plošné quilty zároveň.

Zdroje použité literatury:

- [1] Zenklová, M.: Patchwork aneb záplatování všemi směry, Volvox Globator, 2008, ISBN 978-80-7207-70-5
- [2] Kinch, M. E.: *Twelve Quilts of Christmas 2015* [online]. [cit. 2018-04-19]. Dostupné z: <http://www.maryelizabethkinch.com/2015/12/21/twelve-quilts-of-christmas-8-4/>
- [3] *Winterthur - museum, garden, library* [online]. In: . [cit. 2018-04-19]. Dostupné z: http://museumcollection.winterthur.org/single-record.php?resultsperpage=20&view=catalog&srctype=advanced&hasImage=&ObjObjectName=&CreOrigin=&Earliest=&Latest=&CreCreatorLocal_tab=&materialsearch=&ObjObjectID=&ObjCategory=&DesMaterial_tab=&DesTechnique_tab=&AccCreditLineLocal=&CreMarkSignature=&recid=1969.3106#.Wl0B7XkiHIV
- [4] *Quilting Bee* [online]. In: . [cit. 2018-04-19]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/410742428508081481/>
- [5] McMullan, D.: *How clothes become car seats: keeping high-street fashion out of landfills* [online]. Dostupné také z: <https://www.irishtimes.com/life-and-style/fashion/how-clothes-become-car-seats-keeping-high-street-fashion-out-of-landfills-1.2882360>
- [6] Kuon Tokyo: *Upcycling* [online]. In: . [cit. 2018-04-19]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/p/BTtQ2EDlIEP/>
- [7] ZERO WASTE, SUSTAINABLE FASHION EDUCATOR PACK, Redress for ecochic design award, 2017, podniková literatura
- [8] Briscoe, S.: *Sashiko, japonská technika prošívání*, Computer Press, 2007, ISBN 978-80-251-1863-4
- [9] Jonášová, S.: *Kolik vody proteče při výrobě trička aneb proč má smysl recyklovat textil* [online]. [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: <https://zajimej.se/procma-smysl-tridit-odpad-aneb-kam-se-starym-trickem/>
- [10] *The underground railroad explanation* [online]. In: . [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: <http://www.popularpatchwork.com/news/article/underground-railroad-extra/8743>
- [11] In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Abolicionismus>
- [12] Fisher, D.: *Polygonum tinctorium* [online]. In: . [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <https://www.lustauffarben.de/faerben-faerberknoeterich-englisch.html>
- [13] *Antique kimonos* [online]. In: . [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <http://2or3things.blogspot.cz/2009/04/antique-kimonos-via-neville-trickett.html>
- [14] Yen, J.: The Creation of Waste-Free Garments. *Seamwork Magazine* [online]. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://www.seamwork.com/issues/2016/05/zero-waste-design>
- [15] Teng, Y.: Cherry Blossom Jacquard Two Way Coat with Side Pockets. In: <https://yeohlee.com/> [online]. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://yeohlee.com/collections/frontpage/products/cherry-blossom-jacquard-two-way-coat-with-side-pockets>

- [16] Amish. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Amish>
- [17] *Issey Miyake Fall/Winter 2011* [online]. In: . [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2011-ready-to-wear/issey-miyake>

Seznam obrázků:

Obrázek 1 "Whitework" - Vrba (strom života), quilt z přelomu 18. a 19. století, autor neznámý, bavlna, 84" x 86" [2]	12
Obrázek 2 Pouzdro na šitíčko, 1780 - 1810 [3]	13
Obrázek 3 Vzor - košík s odstřížky, vlastní tvorba [1]	14
Obrázek 4 Baltimorská aplikace, Květa Sudová [1]	14
Obrázek 5 "Quilting bee", 19. stol. [4]	16
Obrázek 6 „The meaning of Underground railroad quilts“ (význam quiltů Podzemní železnice) [10]	18
Obrázek 7 Textilní odpad v módním průmyslu [5]	20
Obrázek 8 Upcycling, denim [6]	22
Obrázek 9 Technika sashiko na původním pracovním kimonu	23
Obrázek 10 Polygonum tinctorium, barvení japonským indigem[12]	24
Obrázek 11 Fotografie pořízená na výstavě PPM 2018, instalace Susane Briscoe	25
Obrázek 12 Zero-waste střih na košili, Seamwork Magazine[14]	27
Obrázek 13 Ukázka z e-shopu zero-waste módního návrháře Yeohlee Tenga, dvoubarevný kabát s názvem „Cherry blossom“[15]	28
Obrázek 14 Inspirační koláž	29
Obrázek 15 Issey Miyake - Paris Fashion Week F/W 2011[17]	30
Obrázek 16 Návrhová řada	32
Obrázek 17 TN - Světlo, PD, ZD	33
Obrázek 18 TN - Světlo, čepice	34
Obrázek 19 TN - Světlo, quilt	34
Obrázek 20 Tvorba střihu - Světlo	34
Obrázek 21 Finální vzhled střihu s prošíváním	35
Obrázek 22 TN Větrník, PD, ZD	36
Obrázek 23 TN - Větrník, čepice	36
Obrázek 24 TN Větrník - quilt	36
Obrázek 25 Tvorba střihu - Větrník	37
Obrázek 26 Finální vzhled střihu	37
Obrázek 27 TN Ptáci ve vzduchu, PD, ZD	38
Obrázek 28 TN Ptáci ve vzduchu, čepice	39
Obrázek 29 TN Ptáci ve vzduchu - quilt	39
Obrázek 30 Tvorba střihu - Ptáci ve vzduchu	40
Obrázek 31 TN Čtverec ve čtverci, PD, ZD	41
Obrázek 32 TN Čtverec ve čtverci - quilt	42

Obrázek 33 TN Čtverec ve čtverci, čepice	42
Obrázek 34 Tvorba střihu - Čtverec ve čtverci	43
Obrázek 35 Finální vzhled střihu.....	43
Obrázek 36 Four-patch blok	44
Obrázek 37 Nine-patch blok	44
Obrázek 38 Double-nine-patch blok.....	44
Obrázek 39 TN - Trámy, PD sukně	45
Obrázek 40 TN Trámy, ZD sukně	45
Obrázek 41 TN Trámy, PD, ZD	45
Obrázek 42 TN Trámy, čepice.....	45
Obrázek 43 TN Trámy - quilt	46
Obrázek 44 Prolnutí bloků "Nine-patch" a "Bars" (Trámy)	47
Obrázek 45 Tvorba střihu - Trámy	47
Obrázek 46 Finální vzhled střihu.....	48
Obrázek 47 TN Prsten, PD, ZD	49
Obrázek 48 TN Prsten, sukně PD	50
Obrázek 49 TN Prsten, sukně ZD	50
Obrázek 50 TN Prsten - quilt.....	50
Obrázek 51 TN Prsten, čepice	51
Obrázek 52 Tvorba střihu - Prsten.....	51
Obrázek 53 Finální vzhled střihu.....	52
Obrázek 54 Střih na čepici.....	52
Obrázek 55 Čepice složená.....	53

Fotodokumentace

